Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 837 ՇԱԲԱԹ 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1886 (Ն. Տ.) 30 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1886 1 ՍԷՖԷՐ 1304

40 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آرهولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գանձեկան արծաթ 200
» » Վեցամսեայ » » 100
» » Եռամսեայ » » 50
Գաւառաց » եւ տեղական
Թղթատարով տարեկան » » 240
Գաւառաց համար եւ տեղական
Թղթատարով վեցամսեայ » » 120
Օտար երկիրներ, տարեկան Ֆրանք 56
» » վեցամսեայ » 28

Դուրսէն ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է: Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չ'տրուիր:

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1886

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅ ՊԱՐՏՔԸ

ԽՆԴՐՈՅՆ ՏԱԳՆԱՊԱԼԻ ՎԻՃԱԿՆ

Ի՞նչ վիճակի մէջ է Երուսաղէմի պարտուց բարձման գործը: — Ժամանակ է որ Ազգն հարցունէ զայս. զի 38,000 ոսկւոյ պարտքը կը մնայ իւր բովանդակ սեւակոյս ստուարութեամբ, և զինուորական տրոց վրայ բարդուելէն ի վեր, ի Պատրիարքարան յանձնուած դրամն անգամ պարտուց տոկոսին իսկ չի բաւեր:

Երբ Կայսերական Իրատեով վաւերացաւ զինուորական տրոց վրայ երեք ղրուշի յաւելմամբ Երուսաղէմի պարտքը վճարելու դրութիւնն, Ելմտական Նախարարութիւնն հաշուեցուցակ մը հաղորդեց ի Պատրիարքարան, յորմէ կ'երեւէր թէ, 500,000 արու Հայք զինուորական տուրք կը վճարեն: Ուրեմն, տարին իբր 1,500,000 ղրուշ կամ 15,000 ոսկի պիտի հաւաքուէր ի հաշիւ Երուսաղէմայ պարտուց, որով կ'ենթադրուէր թէ երեք տարիէն ամբողջ պարտքը պիտի վճարուէր:

Այս դրութեան հաստատումէն ի վեր ամբողջ ելմտական տարի մը բոլորեցաւ, և երկրորդ տարի մ'եւս ահա բոլորելու վրայ է: Եւ սակայն, Մալիէին կողմէ ի Պատրիարքարան յանձնուած գումարն 2,000 ոսկւոյ իսկ չի հասնիր, փոխանակ ենթադրեալ իբր 30,000 ոսկւոյ:

Այլ միթէ գաւառաց Հայք փոխանակ 30,000ի 2,000՞ միայն վճարած են: —Գաւառներէն տրուած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ, Պէտէլի Ասքէրիէի տուրքերն ամենուրեք կը վճարուին, թէեւ մեծաւ դժուարութեամբ, բայց Կառավարութիւնն ևս բացառիկ նեղութիւն ունենալով, ամենայն սաստմամբ կը գանձուին տուրքերն, ընդ որս Երուսաղէմի բաժինն ալ կը հաւաքուի: Իսկ թէ հաւաքուելէն ետք ի՞նչ կը լինի, չգիտենք: Մալիէն կը յայտարարէ թէ, Պէտէլի անուամբ թէեւ գաւառներէն գումարներ կուգան, բայց Տէֆթէրտարք չեն որոշեր թէ Երուսաղէմի բաժինն ո՞րչափ է իւրաքանչիւր գումարին մէջ, որով Մալիէն կարող չի լինիր կարեւոր գումար մը վճարել ի Պատրիարքարան:

Մեզ չի վերաբերիր քննել թէ, հաշուական այնչափ պարզ թերութեան մը պատճառաւ կարելի՞ է յամառութիւն և յանգործադրութիւն մատնել Կայսերական Իրատեով նուիրագործեալ տնօրէնութիւն մը: Ո՛չ մեք, ո՛չ ալ Պատրիարքարանն իրաւունք ունի խառնուիլ Մալիէի հաշուական գործողութեանց, եւ այս կամ այն մասնաւոր թերութեան վրայ դիտողութիւն ուղղել: Տէֆթէրտարներուն հաշիւ ղրկելը կամ չղրկելն ելմտական պաշտօնատան ներքին մէկ գործն է, որում ո՛չ ոք կրնայ միջամտել: Խնդրոյն հանրային կարեւորութիւն ունեցող մասը սա է անշուշտ թէ, քանի որ գաւառաց բնակիչք, Վեհ. Սուլթանին Իրատէին հնազանդելով, ի հաշիւ Երուսաղէմայ կը վճարեն տարեկան այս իբր 15,000 ոսկի, պէտք է որ Երուսաղէմայ Վանքն ստանայ զայդ գումար և վճարէ իւր պարտուց:

Ի՞նչ հարկ կար որ Ազգը կամովին այսպիսի ծանր զոհողութեան մը տակ մտնէր. Ի՞նչ հարկ կար որ երկրին տնտեսական այս կարի աննախանձելի պայմանաց մէջ, երբ ամեն ոք, այլ մանաւանդ գաւառացիք, հացի կռուով կը տառապին, խեղճ ժողովուրդ մը իւր ամենօրեայ ապրուստէ խնայելով 15,000 ոսկւոյ գումար մը տար, եթէ այդ գումար չպիտի հասնէր իւր նպատակին:

Կայսերական Կառավարութիւնը, պաշտպան Ս. Տեղեաց, Երուսաղէմայ Ս. Յակոբայ Վանքին պէս ամենակարեւոր հաստատութիւն մը ծանր վտանգէ մը զերծանելու մասին իւր հայ հպատակաց ազգասիրական ու եկեղեցասիրական հոգածութիւնը գնահատելով ըստ արժանւոյն, արտօնեց հայ ժողովուրդը տարին 15,000 ոսկի հանգանակել իւր մէջէ, և հաւաքման դիւրութիւն մը լինելու համար, հաճեցաւ պետական տրոց հաւաքման հետ միացնել զայդ գործողութիւն: Բայց ո՞ւր կը մնայ Կառավարութեան հրամայած շնորհալի թոյլտուութիւնն, ո՞ւր կը մնայ Ազգին յանձն առած գովելի զոհողութիւնն, երբ այդ գումար, թէեւ կը հաւաքուի, բայց չի յանձնուիր այն նպատակի որուն համար զայն հաւաքել կը հրամայէր Կայսերական Իրատէն:

Եթէ յոյժ ստիպողական պէտք մը չլինէր դիմելու այսպիսի ծայրագոյն միջոցի մը և գաւառացի Հայոց վրայ տարեկան 15,000 ոսկւոյ առժամանակեայ բեռ մը դնելու, ո՞վ խելահաս էակ կը մտաբերէր դիմել այնպիսի միջոցի մը: Բայց անդին ստուար պարտք մը ամ ըստ ամէ կ'աճէր տոկոսիւք, և Տէրութեան համար ևս կարեւորութիւն ունեցող հաստատութիւններ ձեռքէ հանուելու աստիճան կը նեղուէին պարտուց ճնշման տակ: Այս տագնապալի կացութիւնն է որ կարի դժկամակօրէն մտաբերել տուաւ Պատրիարքարանին՝ տնտեսական այս անձուկ պայմանաց մէջ ծանր զոհողութեան մը հրաւիրել հայ ժողովուրդն: Հրաւէրը լսելի եղաւ: Հայ ժողովուրդը վճարեց 3ական ղրուշի յաւելուածն, հնազանդելով՝ մի կողմէ՝ մեր Օգոստ. Վեհապետի Իրատէին, և միւս կողմէ մղուելով Երուսաղէմի դարաւոր հաստատութեան վրայ տածած իւր ջերմ սիրով: Բայց ո՞ւր են հաւաքուած դրամները: Առաջնորդք կը գրեն թէ կը հաւաքուին. Տէֆթէրտարք չեն ուրանար թէ կը հաւաքուին. Մալիէն ալ կը յայտարարէ թէ Պէտէլի համար հաւաքուած գումարները կ'ընդունի: Բայց Երուսաղէմի պարտքը կը մնայ ինչ որ է, և Պատրիարքարանը գրեթէ ոչինչ կը ստանայ:

Կը կարծուէր ի սկզբան թէ շատ բան Պէտէլ կը մնայ: Ենթադրելով թէ Պէտէլի անվճար մնացող մասին համեմատական մաս մը անվճար մնար նաև յաւելուածին, տարին դարձեալ 10,000 ոսկիէն պակաս չէր կրնար հաւաքուիլ Երուսաղէմի հաշուոյն. զի Պէտէլի ամեն տարւոյ Պէտէլին ամբողջին մէկ երրորդը հանդիսը անշուշտ: Բայց գաւառներէն կը ծանուցուի թէ, Տէրութեան Գանձուն անձկութեան պատճառաւ, տրոց հաւաքումն այնպիսի սաստկութեամբ յառաջ կը տարուի, որ ուրիշ տարիներու չափ ալ Պէտէլ չի մնար այս տարի: Ո՞ւր է ուրեմն Երուսաղէմի բաժինը: Մինչեւ իսկ եթէ սովորական տարւոյ չափ անվճար մաս մը մնար, միթէ անհնարին չէ՞ թէ ենթադրեալ 30,000 ոսկւոյն գոնէ 20,000ն հաւաքուած պէտք է լինէր: Ի՞նչ պէտք է ուրեմն խորհիլ, երբ ցայսօր ի Պատրիարքարան յանձնեալ գումարն ո՛չ իսկ 2,000ի կը հասնի:

Ակներեւ է ուրեմն թէ անուշադրութեամբ, դանդաղութեամբ, կամ բոլորովին այլ պատճառաւ, ծանր անտեղութիւն մը գործուելու վրայ է, հակառակ Կայսերական Իրատէին, ի վնաս Երուսաղէմայ Վանքին, ի վնաս խեղճ ժողովրդեան, և ի վնաս բարձրագոյն շահուց նոյն իսկ Կայս. Կառավարութեան: Ելմտական Նախարարութիւնն և ընդհանրապէս կառավարական պաշտօնատունք, քաղաքական տագնապալի կացութեան պատճառաւ հոգերով զբաղեալ գտնուելով, կ'երեւի թէ չեն կրնար բաւական ժամանակ ու մտադրութիւն տալ խնդրոյն, որչափ ևս՝ տարբեր տեսութեամբ՝ յոյժ ստիպողական խնդիր մը լինի այն ալ: Բայց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ուրիշ հոգ և զբաղում չի կրնար ունենալ, Երուսաղէմի վանքն ամեն տարի մօտ 40,000 ոսկւոյ պարտքի մը համար տոկոս վճարէ մէկ կողմէ, և միւս կողմէ Ազգը տարին 10-15,000 ոսկի վճարէ ի բարձումն այդ պարտուց, և Ազգին դրպանէն ելած դրամը նպատակին չհասնի, այսպիսի զարհուրելի, չըսենք գայթակղելի կացութեան մը հանդէպ ո՞ր խնդիր կրնայ աւելի ստիպողապէս, աւելի անհրաժեշտապէս զբաղեցնել Հայոց Պատրիարք մը: Եւ եթէ խնդիրն այսչափ ողբալի վիճակ մ'ունի, շատ կը վախնանք թէ Ս. Պատրիարք Հայրն արժան եղած ազդուութեամբ չի հետամտիր անոր յաջողման: Շատ կը վախնանք թէ Ն. Ամենապատուութիւն անդր քան զչափն մեղմութեամբ կը գործէ այնպիսի պարագայից մէջ, ուր քիչ մը կորով, հաստատամտութիւն և ազդուութիւն ո՛չ միայն ներելի են, այլ նաեւ բացարձակապէս անհրաժեշտ են ի սէր Ազգին և ի սէր Տէրութեան:

Ի սէր Ազգին կ'ըսենք. զի քանի որ յապաղի Երուսաղէմի Պարտուց կարգադրութիւնն, Ազգին դրպանէն աւելի դրամ պիտի ելնէ, և Ազգը շատ մը աւելորդ զոհողութիւններ կրել պիտի դատապարտուի այնպիսի ժամանակ մը ուր իրեն դրամ կը պակսի ազգային անմիջական պիտոյից համար իսկ:

Ի սէր Տէրութեան կ'ըսենք. զի ո՛չ միայն Կայսերական Իրատէն կը հրամայէ Երուսաղէմի պարտքը վճարելով Ս. Տեղեաց մի կարեւոր մասին վիճակն ապահովել, այլ նաև, քանի որ Մալիէին քով դիզեալ մնան ի հաշիւ Երուսաղէմայ հաւաքուած գումարները, Մալիէն եւս ապագային մէջ պիտի նեղուի դիզուած գումարներուն ամենը մէկէն վճարելու, և հետեւապէս, օգտակար է նոյն իսկ Մալիէին, որ հաւաքուած գումարներն հետզհետէ հատուցանէ, ի դիւրութիւն թէ՛ իրեն, և թէ՛ Վանքին:

Ամեն նկատմամբ հարկաւոր է ուրեմն որ Երուսաղէմի բաժինը՝ քանի որ հաւաքուի իւր նպատակին յատկացնելու միջոցը գտնուի, և գործադրուի ամենայն աչալրջութեամբ: Այս բանիս հոգ տանելու համար Ս. Պատրիարք Հայրն և Պարտուց բարձման Յանձնաժողովը ծանր պարտականութիւններ ունին, զորս մեղմութեամբ, չըսենք մեղկութեամբ, գործադրելու ժամանակն անցած է անշուշտ: Ս. Պատրիարք Հայրը մանաւանդ կը զգայ հարկաւ թէ Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնն ստանձնել չի կրնար խորհիլ մինչեւ որ Երուսաղէմի պարտուց բարձման գործը կանոնաւոր ճամբու մը մէջ մտցանել չյաջողի Կ. Պոլիս գտնուած միջոցին: Պէտք չէ սպասել որ Ազգ. Երեսփոխանութիւնը խնդիրն իւր ձեռքն առնու վերստին, և դառն սրտիւ համար պահանջէ: Ի հարկին պէտք չէ վախնալ խնդիրը ներկայացնելու մինչեւ յոտս գահոյից մեր բարեգութ Վեհապետին, որ ի՛նչ տնօրինութիւն որ հրամայէ յօգուտ իւր հպատակաց, նախանձախնդիր է անոր անթերի գործադրումը տեսնելու:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ վիճակը շաբթուս մէջ աւելի եւս ծանրացաւ: Խնամակալութիւնն հաշտարար ճամբայ մը կը բռնէ և մինչեւ իսկ Ռուսիոյ հաճելի Իշխան մ'ընտրել տալ կը պատրաստուի. Բայց Ռուսիա ո՛չ մին ետ կ'առնու իւր պահանջմանց: Ռուսիա կը միտի տապալել Խնամակալութիւնն, և Պուլկարները կառավարել ռուսասէր կուսակցութեան ձեռամբ, որոյ իշխանութեան ներքեւ կը յուսայ ամեն ինչ իւր ուզած կերպիւ տնօրինել Պուլկարայ մէջ: Խնամակալութեան դիրքն առաջուան չափ զօրեղ և հաստատ չերեւիր դժբախտաբար: Երկրին այլ և այլ կողմերը կ'երեւին ապստամբական շարժումներ ազգային Կառավարութեան դէմ, որ իւր մէջ իսկ երկպառակեալ է: Իսկ Ռուսիա իւր սպառնալեաց գործադրման կը սկսի՝ մարտանաւեր ղրկելով Վառնայի առջեւ, և մեծաքանակ զօրք ու բազմաթիւ մարտանաւեր պատրաստելով հարաւային եզերաց վրայ. Այս երկիւղալի կացութեան հանդէպ, Պուլկարիա աջակցութիւն չի գտներ օտար Տէրութիւններէն: Կայս. Կառավարութիւնը կը յորդորէ Պուլկարներն՝ իրաւախոհ լինել իրենց ինքնակոչ «Ազատարարին» հետ: Գատպան էֆ. Քաուլպարս զօրավարի հետ խորհրդակցութեամբ կը շարժի: Անգլիա եւս քան զեւս կը չէզոքանայ, առ առաւելն «պլատոնական» աջակցութիւն մը նուիրելով, և այս «պլատոնական» աջակցութեան համար իսկ չստանար միւս Տէրութեանց գործակցութիւնը կամ հաւանութիւնը: «Ցամաքային Եւրոպիոյ քարտէսէն Անգլիոյ անհետացումն» օրուան քաղաքական մտաց իրականութեանց մին դարձած է: Գերմանիոյ և Ֆրանսայի ռուսասէր ընթացքը կը շեշտուի, մինչ ցարդ վայր Աւստրիոյ գործողութիւնը—կամ անգործութիւնը—հակառակ չէ եղած Ռուսիոյ: —Ահաւասիկ արդէն կացութիւնն իւր բոլոր մերկութեամբ, կացութիւն որ անշուշտ չի համապատասխաներ ազատական բաղձանաց: Վերջին Սուրհանդակները բաւական հետաքրքրաշարժ ծանօթութիւններ բերին կացութեան երկիւղալի պարագայից վրայ, (Տե՛ս այս երեքշաբթի և ուրբաթ աւուր թերթերուն մէջ մանաւանդ.) Առաջիկայ մէկ երկու շաբաթները կ'երեւի թէ վճռական եղելութիւն մը պիտի տան բովանդակ խնդրոյն: Մաղթելի էր որ վերջին ժամուն Ռուսիա չափաւորէր իւր պահանջներ, և ետ կենար գրաւումէն. Բայց Եւրոպիոյ լաւագոյն լրագիրք աւելի քան երբեք մութ կը տեսնեն Պալքանեան հորիզոնն: Այս մթութեան մէջէն սուլհարարի՞ն դատն յաղթական պիտի ելնէ, թէ ռուսական յամառութիւնն: —Ո՛չ ոք կրնայ գուշակել առ այժմ. զի այնչափ բազմադիմի տարբերով խնդիրը: Բայց գո՛նէ կրնանք գոհութեամբ դիտել թէ, Ռուսիոյ վարձեալ թերթիններէն և Գերմանիոյ կառավարական թերթերէն զատ, քաղաքակիրթ աշխարհն աւելի կամ նուազ բացորոշապէս կը համակրի Պուլկարաց դատին, իբրեւ իւր անկախութեան և իւր ազատութեան համար կռուող փոքրիկ այլ կորովի և հաստատամիտ ազգի մը դատին:

—ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. Տէյլի Նիւզ կը յայտարարէ թէ, «Գատպան էֆ. պաշտօնն և իւր գործակցութիւն Քաուլպարս զօրավարի հետ, միւս Տէրութեանց համար շատ դժուարացուցած են Ռուսիոյ պուլկարեան քաղաքականութեան ընդդիմանալու գործը»:

—ՖՐԱՆՍԱ. Ծերակոյտը կը քննէ Պ. Նաքէի մի նոր ծրագիրն, որով դատաստանական վճռով հինգ տարիէ հետէ իրարմէ բաժնուած այր ու կին ամուսնալուծուած պիտի սեպուին, եթէ իրենցմէ մին այս մասին խնդիր մատուցանէ. Այսպէս, ամուսնական բաժանումէն, հինգ տարի անցնելով, ինքնին պիտի փոխարկուի ամուսնալուծութեան.— Երեսփ. Ժողովն ալ կը քննէ հանրային կրթութեան Նախարար Պ. Կոպլէի մի ծրագիրն, որով մինչեւ հինգ տարի Ֆրանսայի կառավարական նախակրթարանաց և միջնակարգ կրթարանաց մէջէն եկեղեցական կարգի ուսուցիչք և ուսուցչուհիք պիտի հանուին, և անոնց տեղ աշխարհականներ պիտի կարգուին, և կառավարութիւնը դրամով պիտի նպաստէ այսպիսի փոփոխութիւն մ'ընելու անկարող գիւղերուն: Զի կրօնաւոր ուսուցիչք աշխարհականներէն աւելի աժան կ'աշխատին. Կառավարական ծրագրին տրամադրութեանց դէմ են միայն [illegible] կամ [illegible] գործը:

—ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ 1889ի. Պ. Լոքրուա, Գեղարուեստից, Վաճառականութեան և Արհեստագործութեան Նախարար Ֆրանսայի, ծանոյց Արուեստահանդէսի Յանձնաժողովոյն հոկտ. 22ին նիստին մէջ, թէ Արուեստահանդէսին ծախքն հայթայթելու յատկացուած գումարն, որ 18,000,000 ֆրանք սահմանուած էր, 22,000,000 ֆր. ի հասած է: Ստորագրողք թէ՛ դրամատունք են և թէ՛ փոքր խանութպանք: «Ամեն դասք կը զգան թէ այս Արուեստահանդէս հայրենասիրական ձեռնարկ մ'է, որ ցոյց պիտի տայ աշխարհի թէ Ֆրանսացիք իրօք ի՛նչ են, —այն է՝ կորովի, աշխատասէր, վաճառական և զինուորական ազգ, որ դիպուածական պարտութեամբք չէ տկարացած»: 1867 ի Արուեստահանդէսին համար հայթայթեալ գումարն 8,000,000 ֆր. էր միայն:

—ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ մէջ Անգլիացիք կ'երեւի թէ նորէն գործ պիտի ունենան ապստամբ ցեղերու հետ, որոց խնդիրք արդէն բոլորովին չէին կարգադրուած Զուլուստանի պատերազմէն ի վեր: Բայց այս անգամ գործին ծանրութեան աստիճանին վրայ կարելի չէ գաղափար կազմել Հաւասի այն երկտող հեռագրով թէ 10,000 Բանտուք (բնիկ կէս-վայրենի ցեղ) արշաւած են անգլ. հողի վրայ: Հաւաս սովոր է Անգլիացւոց անպատեհ լուրերն երկիւղալի ոճով մը ծանուցանել, մինչ յաջորդ Սուրհանդակաւ առնուած տեղեկութիւնք կը յայտնեն միշտ թէ երկիւղալի բան չկայ: — Ի ՆԱՏԱԼ (Հարաւային Աֆրիկէ), Անգլիացիք ընդարձակ ոսկեհանքեր գտեր են:

—ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱ. «Անգլիա եւ Եւրոպա» խորագրով Թանի կարեւոր յօդուածին մէջ, զոր երէկ համառօտած էինք, սա վերջին [illegible] ալ կայ. «(Անգլիա) պաշտօնապէս, հանգիստապէս ծանոյց Տէրութեանց թէ, իրենց մէջ ծագած խնդրոց առթիւ, ինք «պլատոնական» աջակցութիւն մը միայն կրնայ նուիրել. խօսքին մէջ, պէտք է կարդալ «պլատոնական աջակցութիւն մը»»:

—ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Վիէննայի կէս-պաշտօնական Բէշթէր Լլոյտ Պէրլինէ նամակ մը կը հրատարակէ, որ կը ջատագովէ աւստրո-գերմանական զինուորական պայմանագրոյ մը կնքումն, ըստ հիման այն դրութեան որ 1815էն ի վեր կար գերմանական Դաշնակցութեան մէջ. Օրինակի համար. Երկուց Պետութեանց մին հինգ զօրաբանակ պիտի դնէ միւսին տրամադրութեան ներքեւ, երբ այս յարձակումի մը կրէ. Ասով Գերմանիոյ զօրութիւնը կ'աճի Ֆրանսայի դէմ, կամ Աւստրիոյ զօրութիւնը Ռուսիոյ դէմ, իբր 500,000 զօրքով:

—Ի ՊԻՐՄԱՆԻԱ. Սըր Ֆ. Ռոպէրթս, յաջորդելով հանգուցեալ Սըր Հ. Մաքֆէրսընի, յաւէտ պիտի տանի անգլ. տիրապետութեան հաստատման գործն, որ անհոգ դիմադրութեան մը չի բախիր, թէեւ ուրեք ուրեք ապստամբք շատ անհանգստութիւնք կան ի Պիրմանիա: Անգլիացիք ամեն յարգանք կը ցուցնեն պիրմանեան կրօնին, և նախընթաց շաբթուն մէջ, ի Մանտալէ, Սիփահի մը (հնդիկ զինուոր) խարազանի 50 հարուածներ կրել դատապարտուեցաւ, պիրմանեան սրբատեղիէ մը ոսկւոյ կոճակներ փրցնելով պիրմանեան կրօնն անարգելուն համար:

—ԵԿԱՄՏԻ ՏՈՒՐՔ Ի ՖՐԱՆՍԱ. Պ. տը Ֆրէյսինէ Նախարարութիւնը պիտի պաշտպանէ Ելմտական Նախարար Պ. Սատի Քառնոյի Ելմտացոյցն ընդդէմ Ելմտացոյցի Յանձնաժողովոյն, որ իւր տեղեկաբեր Պ. Վիլսոնի ձեռամբ, (փեսայ Պ. Ժիւլ Կրէվիի,) Ելմտացոյցի բացը գոցելու միջոցներ առաջարկելով, եկամտի տուրքն ևս կը մտցնէ, յորմէ վեց ամսոյ համար կ'ակնկալէ 15 միլիոն ֆր. հասոյթ, 100ին կէս ֆրանք համեմատութեամբ, և տարեկան 3,000 ֆր. է պակաս եկամուտները տուրքէ զերծ կացուցանելով: Նոյն հանրապետական-արմատական մոօք Յանձնաժողովը ժառանգութեանց տուրքին վրայ կ'աւելցնէ 29 միլիոն ֆր. և հանրային պարտուց գլխավճարէն կը զեղչէ 30 միլիոն ֆր.: Բայց ասոր, արմուտաց մաքսը նորէն աւելցնելով, 10 միլիոն ֆր. ալ այսպէս կը հայթայթէ:

—)(69)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԵՐՆ

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՓԱՐՍԱԽ
ԾՈՎԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ Դ.
ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎ.

Պատասխան չտուի այս ակնարկութեան, եւ բրած պատմութիւնը միայն մտիկ ըրի:

«Պարո՛ն դասատու, ըսաւ ինծ, բնապատումի մը պարզ խորհրդածութիւնն առաջնորդեց զիս այս ուղին գտնելու, զոր ես միայն գիտեմ: Նշմարեր էի թէ Կարմիր եւ Միջերկրական ծովերուն մէջ բացարձակապէս համատեսակ ձկունք կային, օձաձուկեր, փիատողներ, գերեմներ, պերսեգներ, յոլեներ, թաւշաձուկեր: Զայս գիտնալով հարցուցի ես ինծ թէ արդեօք հաղորդակցութի՞ւն կար այս երկու ծովուց միջեւ: Եթէ կար, ընդերկրեայ հոսանքն հարկաւ Կարմիր ծովէն ի Միջերկրական պարտէր երթալ՝ մի միայն մակարդակներուն տարբերութեան պատճառաւ: Ուստի շատ մը ձուկեր բռնեցի Սուէզի շրջականներէն, մէկ մէկ պղնձէ օղ անցուցի անոնց պոչէն, եւ ծովը նետեցի: Քանի մ'ամիս յետոյ Սուրիոյ ծովեզերաց մօտերէն բռնեցի այդ օղաւոր ձուկերէն մի քանին, եւ այսպէս ապացուցուեցաւ երկու ծովուց հաղորդակցութիւնն: Հետեւաբար փնտռել սկսայ Նօթիլիւսիս միջոցաւ, գտայ, անցայ անոր, և քիչ ժամանակէն դուք ալ պիտի անցնիք իմ արաբական ներքնուղիէս:»

ԳԼՈՒԽ Ե.
ԱՐԱԲԵԱՆ-ԹՈՒՆԷԼ

Նաւապետին հետ խօսակցութեանս այս մասն աւօրին հաղորդեցի Քոնսէյլի և Նէտ Լանտի, իբրեւ ուղղակէս արժանի նոցա ուշադրութեան: Երբոր իմացուցի նոցա թէ երկու օրէն Միջերկրականի ջուրերուն մէջ պիտի գտնուէինք, Քոնսէյլ ծափ զարկաւ, բայց Նէտ Լանտ ուսերը տնկեց:

«Ընդծովեայ թունէլ մը, գոչեց, հաղորդակցութեան ներքնուղի մ'երկու ծովերուն միջեւ: Երբեք լսուած բան չէ:

—Բարեկա՛մ Նէտ, պատասխանեց Քոնսէյլ, երբէք լսա՞ծ էիք Նօթիլիւսի անունն: Ո՛չ, եւ սակայն կայ: Ուրեմն մի' տնկէք ձեր ուսերն այդպէս թեթեւութեամբ, եւ մի' խոտէք ամեն բան, պատճառելով թէ լսած չէիք երբէք:

—Տեսնենք, ըսաւ Նէտ Լանտ, գլուխը ցնցելով: Եւ սակայն կը փափաքիմ որ ճշմարիտ լինի նաւապետին այդ բանն, եւ տայ Աստուած որ զմեզ Միջերկրական ծով տանի:»

Նոյն երեկոյին, հիւսիսային լայնութեան 21° 30' աստիճանին տակ, Նօթիլիւս՝ ծովուն վրայ ծփելով արաբական եզրին մօտեցաւ: Տեսայ Ճիտտէ, կարեւոր շահակեդրոն Եգիպտոսի, Սուրիոյ, Թուրքիոյ եւ Հնդկաստանի: Յստակապէս կ'որոշէի նորա շէնքերուն բովանդակութիւնը, ծովափին երկայնութեամբ խարսխեալ նաւերն, ինչպէս նաեւ նաւահանգստին մէջ խարսխեալ մեծամեծ նաւերն: Արեւը, բաւական խոնարհած լինելով հորիզոնին վրայ, ուղղակի քաղաքին տուներուն կը զարնէր, եւ նոցա սպիտակութիւնն առաւել կը փայլեցնէր: Քաղաքէն դուրս, քանի մը փայտեայ կամ եղէգնեայ հիւղեր՝ Պէտէվիներուն բնակած թաղը ցոյց կուտային:

Շատ չանցած՝ Ճիտտէ աներեւոյթ եղաւ երեկոյին ստուերներուն մէջ, եւ Նօթիլիւս թեթեւակի փոսփորափայլ ջուրերու մէջ մտաւ:

Հետեւեալ առաւօտ, ժամը 10ին, քանի մը նաւեր երեւցան հեռուէն: Նօթիլիւս վերստին ջրասուզեց զինք ընդծովեայ նաւարկութեան, բայց կէս օրին, իւր դիրքը գտնած ժամանակ ծովն ամայի լինելով, մինչեւ իւր ծփական գիծը վեր ելաւ:

Յայնժամ ես ալ Նէտի եւ Քոնսէյլի հետ գնացի նստայ պլատֆորմին վրայ: Արեւելեան կողմէն ծովեզերն հազիւ կ'երեւէր իբրեւ տարտամ ուրուագիծ խոնաւ մէգի մը մէջ:

Մակոյկին կուշտերուն յեցեալ կը խօսակցէինք ասոր անոր. յանկարծ, Նէտ Լանտ ձեռքը դէպի ծովուն մէկ կէտն երկնցնելով ըսաւ ինծ.

—Բան մը կը տեսնէ՞ք անդ, պարո՛ն դասատու:

—Ո՛չ, Նէտ, պատասխանեցի. բայց գիտէք որ ձեր աչերը չունիմ ես:

—Ուշադրութեամբ դիտեցէք, ըսաւ Նէտ. գլխուն աջակողմէն, լապտերին ուղղութեամբ, կոյտ մը չէ՞ք տեսներ որ կը շարժի:

—Արդարեւ, ըսի ուշադրութեամբ դիտելով, երկայն ու սեւորակ մարմնոյ պէս բան մը կը նշմարեմ ջրին երեսն:

—Ուրիշ Նօթիլի՞ւս մ'է արդեօք, ըսաւ Քոնսէյլ:

—Ո՛չ, պատասխանեց Քանատացին. եթէ չեմ սխալիր, ծովային կենդանի մ'է:

—Վիշապաձուկեր կը գտնուի՞ն Կարմիր ծովու մէջ, հարցուց Քոնսէյլ:

—Այո՛, տղաս, պատասխանեցի, երբեմն կը տեսնուին:

—Վիշապաձուկ չէ, ըսաւ Նէտ Լանտ անթարթ աչօք դիտելով զայն. վիշապաձուկերն իմ հին ծանօթներս են, հեռուէն կը ճանչեմ զանոնք իրենց շարժումներէն:

—Սպասենք, ըսաւ Քոնսէյլ. արդէն Նօթիլիւս այն կողմը կ'երթայ, շատ չանցած կը հասկնանք ինչ լինելն:»

Արդարեւ, շատ չանցաւ, սեւորակ կոյտը մէկ մղոն հեռի մնաց մեզնէ. ծովու մէջ խրեալ ժայռի մը կը նմանէր: Ի՞նչ էր արդեօք, դեռ չէի կրնար ճշդել:

«Ա՛, կը քալէ, կը մխրճի, գոչեց Նէտ Լանտ: Հազա՛ր սատանայ. ի՞նչ կրնայ լինիլ այդ կենդանին: Պոչն երկճղի չէ վիշապաձկանց եւ կիտաժանեաց պոչին պէս, եւ լողարաններն ալ ծայրատ անդամոց կը նմանին:

—Բայց յայնժամ . . .

—Ահա, կռնկին վրայ դարձաւ, յարեց Քանատացին եւ ստինքը դէպ ի վեր տնկած է:

—Յուշկապարիկ մ'է, գոչեց Քոնսէյլ, ճշմարիտ յուշկապարի՛կ մը, եթէ անհաճոյ չթուիր պարոնին:»

Յուշկապարիկ անունն արթնցուց միտքս, եւ հասկցայ որ այդ կենդանին այն ծովային էակաց կարգէն էր, յորոց առասպելն յուշկապարիկները կամ համբարուներն հնարած է, իբրեւ կէս կին եւ կէս ձուկ:

«Ոչ ըսի Քոնսէյլի, յուշկապարիկ չէ, այլ ուրիշ հետաքրքրաշարժ կենդանի մը, յորմէ հազիւ քանի մը նմոյշք կը գտնուին Կարմիր ծովուն մէջ: Ծովային արջ մ'է:

—Յուշկապարիկեանց կարգէն, ձկնաձեւոց խումբէն, միարգանդեանց ստորադասէն, ստնաւորաց դասէն, ողնայարաւորաց ճիւղէն», պատասխանեց Քոնսէյլ:

Եւ երբոր Քոնսէյլ այսպէս կը վճռէր, ըսելիք չէր մնար:

Սակայն Նէտ Լանտ կը դիտէր միշտ: Աչերը կը փայլէին ըղձանօք՝ երբոր կը տեսնէր կենդանին: Ձեռքը զայն շամփրելու պատրաստ կը թուէր: Կարծես թէ ծովը նետուելու եւ զայն իւր տարրին մէջ հարուածելու պատեհ վայրկենին կ'սպասէր:

«Օ՛, պարո՛ն, ըսաւ ինծ յուզեալ ձայնիւ, այս տեսակն երբէք սպաննած չունիմ:»

Բովանդակ շամփրիչն այս խօսքին մէջ էր:

Նոյն վայրկենին Նըմօ նաւապետ երեւցաւ պլատֆորմին վրայ: Տեսաւ ծովային արջն, հասկցաւ Քանատացւոյն դիտաւորութիւնն, եւ ուղղակի առ նա դառնալով ըսաւ.

«Եթէ երբեմն մը բռնած լինէիք, վարպե՛տ Լանտ, չէ՞ր այրեր ձեր ձեռքն:

—Ինչպէս որ կ'ըսէք, պարո՛ն:

—Եւ անհաճոյ չէ՞ր լինիր ձեզ մէկ աւուր համար ի գործ դնել ձեր կիտորսի արհեստն, եւ այս կիտազգին ալ ձեր արդէն զարկածներուն ցանկին մէջ աւելցնել:

—Բնաւ անհաճոյ չէր լիներ ինծ:

—Ուրեմն կրնաք փորձել:

—Շնորհակալ եմ, պարո՛ն, պատասխանեց Նէտ Լանտ, որուն աչերը բոցավառեցան:

—Միայն կը յորդորեմ զձեզ, ըսաւ նաւապետն, որ հարուածնիդ չվրիպեցնէք, և այս ալ ձեր օգտին համար:

—Շատ վտանգաւո՞ր է այդ կենդանին, հարցուցի, թէ եւ Քանատացին ուսերը կը տնկէր:

—Այո՛, պատասխանեց նաւապետն. Այդ կենդանին զինքն հարուածողներուն վրայ կը վերադառնայ եւ նոցա մակոյկը տակն ի վերայ կ'ընէ: Բայց վարպետ Լանտի համար այդ վտանգէն շատ չվախցուիր, վասն զի իւր հայեացքն արագ է և բազուկն անվրդով: Իսկ հարուածը չվրիպեցնելու յանձնարարութիւնս սա պատճառաւ է մանաւանդ, որ ծովային արջը պատուական որսերէ մը համարուած է, և ես գիտեմ որ վարպետ Լանտ շատ կը սիրէ լաւ պատառներ:

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՈՐՒՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿ. ՓՈԽԱՆՈՐԴՆ

Բ. Դրան որոշմամբ, Ասորւոց Կաթողիկոսական Փոխանորդ Յարութիւն վարդապետ պաշտօնանկ եղած եւ աքսորման դատապարտուած է, իբր եկեղեցական կարգին եւ պատշաճից օրինաց հակառակ վարմանց մէջ գտնուած լինելուն համար հանդէպ կայս. կառավարութեան։

Յարութիւն վարդապետ արդէն հանգուցեալ Ասիմ փաշայի Դատական Նախարարութեան օրով եւս այս տեսակ պատժոյ մը դատապարտուած, սակայն իւր Կաթողիկոսին միջամտութեամբ ներման արժանացած էր։

Բ. Դուռն իւր արդի որոշումն հեռագրաւ հաղորդելով Ասորւոց Կաթողիկոսին, միանգամայն ծանուցած է մեր Պատրիարքարանին, որոյ իրաւասութեան ներքեւ կը գտնուին Ասորիք, թէ յատուկ պաշտօնէի մը միջոցաւ պէտք է կնքոյ ներքեւ առնուլ նոցա փոխանորդարանն եւ մի միայն յիշեալ վարդապետի անձնական գոյքերն յանձնել իրեն։

Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ Պատրիարքարանի գործակատար Պրէնկեան Աբրահամ էֆէնտի գործադրած է Բ. Դրան սոյն հրամանը։

Յարութիւն վարդապետ, թէեւ ոստիկանութեան յանձնուած էր մինչեւ իւր աքսորման օրը բանտարկուելու համար, սակայն այս վերջինն ի նկատի առնլով նորա եկեղեցական կարգը, մեր Պատրիարքարանին յանձնած է որոյ հսկողութեան ներքեւ պիտի մնայ մէկ քանի օր, յետ որոյ իւր հայրենիքն աքսորուելով վանք մը պիտի առանձնանայ։

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ կրցաւ նախագահել Խառն Ժողովին որ գումարեցաւ ի Պատրիարքարան, ատենապետութեամբ Վսեմ. Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտիի.

Նովոյէ Վրէմա հետեւեալ ցաւալի խրողութիւնը կը պատմէ.

«Վերջերս ի Շուշի Հայ լուսաւորչական վաճառականի մ'ընտանեաց մէջ անհամաձայնութիւն կը ծագի այր և կնոջ միջեւ, նորածին մանկան մկրտութեան առթիւ։

Հայրը կ'ուզեր տղան մկրտել լուտերական ծէսով, իսկ մայրն ընդհակառակն կը պահանջեր մկրտել զայն հայկական եկեղեցւոյ ծիսով։ Մայրը տեսնելով իւր ամուսնոյն յամառութիւնն, անձնասպանութեան կը դիմէ ինքզինքը վար նետելով պատշգամէն։»

ՄԱՍԻՍ ի այս աւուր Թիւը կը պարունակէ.

Կենսագրական. Ֆիլիպ Լըպօն կամ լուսաւորութեան կայծն գիւտը (Յ. ԹԱԹԱՐԵԱՆ). — Երկու բարեկամներ. մէկ Լէօփոլ-Սթափըլի (Թարգմ. Յ. Մ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ). — Բանաստեղծական. Սպիտակ Վարդենին (Ե. Զ.). «Եղերերգութիւն» (Վ. ՍԸՎԱՃԵԱՆ). — Տեղեկագրական. Բաղէշէն ի Պոլիս (Յ. Մ. ՏՈՒՏՈՒԽԵԱՆ). — Մասիսի խնդիրները. — Շաբաթական Սուրհանդակ (Տ. Ա.).

«ԱՐԵՒԵԼՔ» Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Դեհրան. Տէր Նշ. Ց — Ստացանք ձեր 29 սեպտ. թուակիր գրութիւնն ինչպէս իւր ժամանակին ստացած էինք 1 յունիսի նամակնիդ որով և ներփակեալ փոխանակագիրն։ — Օգոստ. 26ի Արեւելքի մէջ գրուած պատասխանն ընթացիկ տարւոյս համար է, մինչեւ ձեր վճարումն էր մինչ 16 օգոստոս 1886 ձեր բաժանորդագրութեան համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՐԱՑ ՎԻՃԱԿՆ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

ՓԻԼԻՊԷ, 13/25 հոկտ. —«Պուլկարիոյ Պատերազմական Նախարար Նիքոլայեֆ գնդապետն աստ հասաւ շաբաթ օրը Բազարճըգի կառախմբով և կայարանին մէջ ընդունեցաւ ռումելիական զօրաց և սպայից կողմէ։ Միջօրէին քաղաքին զօրագունդերն աչքէ անցուց։ Կ'ըսուի թէ Նիքոլայեֆ գնդապետը կարեւոր պաշտօնով մ'եկած է։

«Երէկ իրիկուն, Պուլկարիոյ և Արեւելեան Ռումելիի այլ և այլ կողմերը ռուսասէր կուսակցութեան կողմէ փորձեր եղան Խնամակալութիւնը տապալելու համար։ Սակայն Եէնի Զաղարացի պուլկար մը ժամանակին իմաց տուած լինելով կառավարութեան, այս փորձն անյաջող եղաւ։ Դաւադիրք յամենուստ պաշարուելով ձերբակալուեցան յԱրեւ. Ռումելի. միայն Բազարճըգի մէջ ռուսասէր կուսակցութեան պետերն իմանալով իրենց գլխուն գալիքը, լեռները փախան։» (Լ. Հէրալտ)

⁂

Սոֆիայի և Վառնայի մէջ պաշարման վիճակի հաստատումը, զոր հրամայած է Խնամակալութիւնն, այս դաւադրութեան փորձին կը վերագրուի։ Բ. Դրան հասած հեռագիրք կը յայտնեն թէ Պուլկարաց զօրավարն հրաւիրեր է Խնամակալութիւնն՝ ետ առնուլ իւր այս հրամանը, սակայն տակաւին չգիտցուիր թէ ի՛նչ պատասխան ստացած է։

⁂

Թրնովայի Ազգային Ժողովը թէեւ պաշտօնական նիստ չէ գումարեր չորեքշաբթի օրը, երեսփոխանաց մեծ մասին բացակայութեան պատճառաւ, սակայն ներկայք նախնական գումարում մ'ունենալով որոշեր են չորս օր յետոյ, այն է հոկտ. 19ին (վաղը) կատարել Սոպրանիէին բացումը։ Թայմզ կ'ըսէ թէ Սոպրանիէի գումարումէն և երեսփոխանական ընտրութեանց վաւերացումէն անմիջապէս յետոյ, Պուլկարիոյ Խնամակալութիւնն ու Նախարարութիւնը պիտի հրաժարին, արդի դժուարութեանց հարթման դիւրութիւն մ'ընծայելու յուսով։

⁂

Մայրաքաղաքս հասած հեռագրաց նայելով, զրոյց մը կը յիշուի թէ եւրոպական Դեսպանները ոմանք համաձայն են՝ թէ այն պարագային յորում Ռուս զօրքերը Պուլկարիա մտնեն, Թուրքիա իրաւունք ունի Արեւելեան Ռումելին ու Պալքանները գրաւելու։

Այս առթիւ Լ. Հէրալտ գիտել կուտայ թէ Արեւ. Ռումելին գրաւելու մասին Թուրքիոյ ունեցած անժխտելի իրաւունքը վէճի առարկայ չէ եղած եւ չի կրնար լինիլ երբէք, այլ պարզապէս պատեհութեան խնդիր մ'է։

Թ. Հօքէքօֆ եւս կ'ըսէ թէ կայսերական կառավարութեան այս իրաւունքը վաւերացեալ է արդէն միջազգային դաշնագրովք, որով առարկութեան տեղի չմնար։ Այսու հանդերձ չենք գիտեր թէ Բ. Դուռն այս տեսակ միջոցի մը դիմելու պէտքը տեսա՞ծ է։

Նախընթաց օրը, Սեվաստապոլի առջեւ ռուսական զօրքեր պետական փոխադրանաւեր նստեր են, չգիտցուիր ո՛ր կողմ երթալու համար։

Արեւելեան Ռումելիի մէջ ազգային կուսակցութիւնը կը կոչուի եղեր այժմ «Ճերմակ կուսակցութիւն» և անոնց հակառակորդք, այսինքն ռուսասէրք, «Սեւ կուսակցութիւն»։ Ասոնց վրայ կարելի է աւելցնել նաև Սօսիալիստներն որք «Կարմիր կուսակցութեան» ներկայացուցիչները կը համարուին։

Ռուսասէր կուսակցութեան անդամներէն շատեր երաշխաւորութիւն մը տուած լինելով կառավարութեան, թէ հանդարտ պիտի մնան, չեն ձերբակալուած։ Անցեալ կիրակի երիկուն, ի Փիլիպէ, գինետան մը մէջ երկու ոստիկանք ծանրապէս վիրաւորեր են պուլկար մը որ կը պարծենայ եղեր թէ ռուսասէր է։

Կը յիշուի թէ, ըստ յանձնարարութեան Պետական Խորհրդոյ դատական ճիւղի նախագահ Սահիպ պէյի, որ քննչական պաշտօնով Հալէպ կը գտնուի, տեղւոյն խմբագրութեանց դիւանի տնօրէն Բէչիր պէյ պաշտօնանկ եղած էր։ Կ'իմանանք թէ Դատական Նախարարութիւնը Բէչիր պէյի յաջորդ կարգած է Ճանիկի ընդհ. դատախազի օգնական Մանուկ էֆէնտին։

Դատական Նախարարութեան կողմանէ 1 հոկ. 1886 թուականաւ առ ընդհանուր դատախազս գաւառաց ուղղեալ շրջաբերականէ մը կը տեղեկանամք որ երբ դատական պաշտօնեայ մը գաւառին մէջ ունեցած անձնական գործոցը պատճառաւ արձակուրդ խնդրէ, եթէ նորա բացակայութիւնը գործոց ընթացքին վնասակար չլինելն ստուգուի, նախագահին կողմէ միայն տասն օրուան համար հրաման կրնայ տրուիլ։ Իսկ եթէ պաշտօնէի մը խնդրած արձակուրդը տասն օրէն աւելի կամ իւր գտնուած գաւառէն դուրս տեղ մը երթալու համար է, յայնժամ 12 մայիս 1886 թուակիր շրջաբերականին տրամադրութեան համաձայն, պէտք է ուղղակի Նախարարութեան դիմել և անկից հրաման և արտօնութիւն խնդրել։

Ճարոնի զինուորական պատգամաւորութիւնը, որ Եւրոպիոյ գլխաւոր մայրաքաղաքներն այցելելէ յետոյ Կ. Պոլիս եկած է, կը բաղկանայ հետեւեալ անդամներէն. Կոմս Քիյոդաքա Քուրօտա, կիսարքունի զօրավար և ներքին խորհրդական Ճարոնի կայսեր. Պ. Ս. Իթօսիքավա՝ կցորդ արտաքին գործոց Նախարարութեան. Պ. Իճիւն՝ հարիւրապետ ամրաշէն զօրաց, և Պ. Մայիէտա՝ անդամ ճարոնական ծովերու շոգենաւային ընկերութեան։

Այս պատգամաւորութիւնն երէկ ներկայ գտնուեցաւ Սելամլըգի հանդիսին։

Ըստ օրինի, ընդհ. դատախազք պարտին երեք ամիսն մի անգամ քննել, խմբագրութեան դիւանաց տնօրէններուն գործառնութիւնները։ Դատական Նախարարութիւնը նկատելով որ գաւառակաց մէջ ընդհ. դատախազք չեն գտնուիր, այդ պաշտօնն յանձնեց գաւառաց Նախագահներուն որոց իրաւասութեան ներքեւ կը գտնուին խմբագրութեան դիւաններու տնօրէնք։

Լոնտոնի պաշտօնական Լ. Կ. Կազէթ իւր հոկտ. 11 թուով հետեւեալ կերպիւ կը ծանուցանէ Սըր Ուիլիէմ Հուայդի անուանումն ի դեսպանութիւն Կ. Պոլսոյ.

Թագուհին բարեհաճեցաւ անուանել զՍըր Ուիլիէմ Արթիւր Հուայդ, այժմ արտասովոր պատուիրակ և լիազօր դեսպան ի Ռումանիա, արտասովոր և լիազօր յատուկ Դեսպան Վեհ. Սուլթանի մօտ։

Տէյլի Թէլէկրաֆի տիրոջ որդի և անգլ. Խորհրդարանի անդամ Պ. Լօսըն իւր Տիկնոջ հետ Իզմիր ուղեւորեցաւ ուստից Սուրիա և անտի Եգիպտոս պիտի այցելէ։

Պ. Ճօզէֆ Չէմպըրլէն յառաջիկայ երկուշաբթի օր Օթէլ Ռուայալ պանդոկին մէջ ճաշ մը պիտի տայ ի պատիւ այն անձանց որք իրեն ընկերակցութեամբ անցեալ շաբթու հաճոյական ուղեւորութիւն մը կատարեցին յԱդրիանուպոլիս։

Այսօր, Մարսիլիայ շոգենաւով մայրաքաղաքս կը հասնին Փրանսական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Ժիւլ Ռոպէր՝ որ անձնական փառաւորութիւնը դարմանելու համար երկար ժամանակէ հետէ Փարիզ կը գտնուէր իւր տիկնոջ հետ, և արեւելեան երկաթուղեաց միացման գծերու երկրաչափ Պ. Լըֆէվր։

Պաղտատի գաւառին Սամարա քաղաքին մէջ պարսկական դեր-հիւպատոսութիւն մը հաստատուեր է։

Փիլիպէի հելլենական ընդհ. հիւպատոս Պ. Լօկօթէթի որ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

Րէժիի դէտերը քանի մ'օր առաջ Պոլսոյ նաւահանգստին մէջ 12 օխա ծխախոտ ձեռք անցուցին զոր Սէլանիկի շոգենաւէն եկող տիկին մը կը փորձէր մաքսէն անցունել, իւր պայուսակին տակը պահելով։ Ծխախոտը բռնագրաւ գրաւուեցաւ և մաքսանենգուհին 560 դրշ. տուգանաց դատապարտուեցաւ։ Այս դէպք բաւական խրտնութիւն պատճառած է, վասն զի յիշեալ Տիկինը Բերայի բարձր դասուն կը պատկանէր և կը կարծէր թէ մաքսային ո՛ր և է խուզարկութենէ զերծ պիտի մնայ շնորհիւ իւր ամուսնոյն պաշտօնին. սակայն դժբաղդաբար չէր իմացած ո՛ իւր ուղեւորութեան միջոցին Րէժիի Սէլանիկի գործակալութիւնն հեռագրած էր ի Կ. Պոլիս, ընդհ. տնօրէնութեան. Եւ այսպէս, այդ Տիկինը զրկուեցաւ իւր բարեկամաց ընտիր ծխախոտ հրամցունելու հաճոյքէն։

Լ. Հէրալտի մէջ հրատարակեալ նամակ մը կը պատմէ թէ Իզմիր շոգենաւուն ազատման համար անգլ. հրամանատարին ջանից մեծապէս նպաստած են Թուրք զինուորք որք արկածի վայրը փութացած էին առաջնորդութեամբ երկու սպայից։ Դեսպանատան պահակ շոգենաւն իւր խրած փափուկ աւազակոյտէն ազատուելէն յետոյ, երբ Անգլ. հրամանատարը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Թուրք սպային, այս վերջինը կը պատասխանէ համեստութեամբ թէ «մենք մեր պարտքը կատարեցինք»։ — «Այդպէս է, կը յարէ անգլ. հրամանատարը. սակայն պարտուց կատարումն երկու կերպ է. առաջին՝ իբր անհաճոյ պէտք մը նկատել զայն և դժկամակութեամբ կատարել. իսկ երկրորդ է, որուն մեծ գոհունակութեամբ ի գլուխ հանել զայն։ Դուք այս երկրորդ եղանակն ընտրեցիք։ Եթէ երբէք, Աստուած մի՛ արասցէ, օսմ. շոգենաւ մը Իրլանտայի ջրերին մէջ գտնուի, ես և իմ մարդիկս յանյունս բարեբաստ պիտի լինինք նոյն անձնուէր ծառայութիւնը մատուցանել ինչ որ գտանք ի ձէնջ»։

Նամակագիրն ի վերջոյ կը յայտնէ թէ անգլ. հրամանատարն որոշած է ամեն կարելի եղած միջոցներով Թուրք զինուորաց այս ծառայութիւնն հաղորդել եւ թէ ինք արտօնած է այս դէպքի հրատարակութիւնը որպէս զի աշխարհ տարաւ գիտնայ թէ ինչ որ ալ ըսուի, Անգլիացիք միշտ կը ճանչնան զՕսմանցիս իբր իրենց լաւագոյն և անկեղծագոյն բարեկամներն։

Պաշնաժի երկրորդ զօրաբանակի հրամանատար Հասան Խայրի փաշա Սելանիկէն կը հեռագրէ թէ Կէօքլիւի մէջ նորակառոյց զօրանոցի բացումը տեղի ունեցեր է։ Այս զօրանոց որ յատկացուած է յիշեալ զօրաբանակին, շինուած է ծախիւք տեղւոյն ժողովրդեան որ 700 ոսկի հաւաքած էր հանգանակութեամբ։ Տեղացիք միանգամայն 17 նոր տեսնիւմ ընդարձակութեամբ գետին մը նուիրած են որ մարզանաց պիտի յատկացուի։

Հօքէքօֆ Պոլսոյ քաղաքապետութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ բամբակի բեռով խառն ձէթերուն վրայ որք թէ՛ հանրային առողջութեան կը վնասեն եւ թէ՛ ձէթի առեւտուրին մեծ վնաս կը պատճառեն։

Երէկ Սեւ Ծովէն եկող ճամբորդք կը հաւաստէին թէ Նեղուցէն քիչ հեռու վայրեր ձիւն տեղացեր է. հետեւաբար մէկ քանի օրէ ի վեր Կ. Պոլսոյ մէջ օդին ցրտութեան պատճառն այդ լինիլ կը կարծուի։

Իտալական դեսպան Պարոն Կալվանիա իւր բնակութիւնը Թարապիոյ ամարանոցէն Բերա փոխադրեց։

Նոյնպէս սպանիական դեսպան Պ. Քրէլօ Պէօյիւքտէրէէն Բերայի դեսպանատունը փոխադրեցաւ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 29 հոկտ.

Մատրիտի Փրանսական դեսպան Պ. տը Լապուլէ Բեդերսպուրկի դեսպան անուանեցաւ։

Թունուզի ընդհանուր գործակատար Պ. Գամպոն Մատրիտի դեսպան անուանեցաւ։

Սէն-Փիթէրսպուրկ Ժուռնալ.—Մաքսատանց յանձնաժողովն ընդունեց հինգ փրանքի որոշ մաքսը ներածեալ ցորեններուն վրայ։

ԱԶԴ

Ստացուած հեռագիրներուն նայելով, Համպուրկի Լօդըրիին հոկտեմբեր 20-24ի վիճակահանութեանց մէջ մեր ծախած հետեւեալ թիւերը շահած են.

Թիւ	Մարք
1,085	2,000
70,789	2,000
15,960	1,000
28,028	1,000
88,735	1,900
15,998	500
25,415	500

Հետզհետէ շահող թիւերը ժամանակին պիտի հրատարակուին. Նմանապէս 145 մարք շահող թիւերը պիտի երեւին լրագրաց մէջ վիճակահանութեանց աւարտելէն յետոյ, այսինքն նոյեմբեր 10էն վերջ։ Վերոյիշեալ տոմսերը դրամատունս դրօշմը կը կրեն եւ ներկայացուածին պէս դրամը կ'առացուի։

Համպուրկի Լօդըրիին առաջին վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ դեկտեմբեր 9ին։

Ամբողջ տոմսին գինն է 100 դրշ. ոսկեդրամ, կէսինը 50 դրշ, քառորդինը 25 եւ մէկ ութերորդինը 12 դրշ։

Փափաքողք պարտին դիմել ժամանակին դրամատունս։

Ժ. Տ. ՇԱՆԷԹԹՈՅ
Կալաթա, Գօմիսիօն խան, Թիւ 18

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Օսմանեան Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ գրասենեակները գոց պիտի մնան յառաջիկայ երկուշաբթի 20 հոկտ. | 1 նոյեմբեր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Պ. Պ. ԳԱԼԷՔՃԵԱՆՑ

Յանձնարարեալ և վաւերացեալ յԱզգային Կրթական մարմնոյ.

Վաւերացեալ Հասարակաց կրթութեան Աւագ ժողովէն.

Ցոյժ չափաւոր գիներով.

—ՈՒՍՈՒԼԸ ՀԷՃԱ ՎԷ ԳԻՐԱԱԹ (Հեգման և Ընթերցման Թուրք. լեզուի). Բացատրութիւն Հայ. լեզուաւ. Դ. տպագր.

Ի մէջ ծանուցեալ առաւելութեանց՝ ընթերցողին խրատականի երեսն իւր դէմն ունի ձեռագիր պատճէնն. գին 2 ղուրուշ.

—ՄԻՖԹԱՀԸ ԼԻՍԱՆԸ ՕՍՄԱՆԻ (Գործնական ընթացք քերականութեան Թուրք, Արաբ. և Պարս. լեզուաց). բացատրութիւն Հայ. լեզուաւ.

Մանրամասն ծանօթութեամբք և օգտակար հրահանգօք, մանաւանդ դրանիշերովն ու բառագրքովն իւր տեսակին մէջ ընտիրն է. գին 8 ղուրուշ.

ՐԷՖԻՔԻ ՎԷՖԻՔ ([illegible]). գին 2 ղուրուշ.

ՐԷՀՆԻՒՄԱՅԻ ԷՏԷՊԻՅԱԹԸ ԹԻՒՐՔԻՅԷ հեղինակ ՆԱՀԻՖԸ ՕՍՄԱՆԻ ([illegible]) բացատրութիւն հայ լեզուաւ.

Ունի իւր մասնաւոր բառագրքոյկն. գին 2 ղուրուշ.

—ՃԻՒՄԷԼԻ ՄԻՒՆԹԷԽԱՊԷԻ ԱՍԱՐ (Ընտիր հատուածք).

Այլ եւ այլ լեզուաւ ծանուցեալ սոյն օգտակար գործն, որ կը պակսէր միայն Թուրք լեզուի մէջ, իւր արժէքն ունի անշուշտ դպրոցական բարձրագոյն կարգերու համար. Նիւթերն են՝ Լամարթինի, Ֆէնէլօնի, Շաթօպրիանի, Վօլնէյի եւն. Նկարագրութիւնք և խորհրդածութիւնք, ընդ սոսա եւ հռչակաւոր Թուրք գրագիտաց ոմանց ինչ ընտիր թարգմանութիւնք. գին 4 դրշ.

ԱՅՆԷԻ ՄԻՒՆՇԱԱԹ (Գործնական Խմբագրութիւն). Ցոյժ խնամով պատրաստուած սոյն աշխատասիրութիւնն ոչ միայն դպրոցական ուսանողաց, այլ նաեւ ամէն կարգի անձանց պիտանի գործ մ'է. հետեւողն կարող պիտի լինի համապատասխան գործառնութեանց վերաբերեալ ո՛ր և է գրութիւն կարդալ, և ի հարկին թղթակցութիւններ խմբագրել։

Պարունակութիւնն է պաշտօնական եւ ոչ-պաշտօնական այլ և այլ գրութեանց զանազան պատճէնք, ինչպէս են՝ Սէնէտ, Մէքթուպ, Թէզքէրէ, Իլմ ու խապէր, Հիւճճէթ, Թէվճիհաթ, Արզըհալ, Քէֆալէթնամէ, Վէքեալէթնամէ, Բուրուլտու, Մազպատա, Մուլխուս, Լայիհա, Իլամ եւն եւն եւն, որ 400 երեսներէ և 203 պատճէններէ կը բաղկանայ։

Սոյն խմբագրութիւնք երկրին տիրող օրինաց ըստ ամենայնի համաձայն շարագրեալ, և օրինական յօդուածովք փաստարանեալ են, որոց առաջնորդութեամբ միայն չվնասեն և չտուժեն որք այսպիսի գրութեանց խմբագրութեանն համար ի հարկին կը դիմեն խել մը հմտաւորաց անհեթեթ խօշոներու ոճին՝ առանց գիտնելու օրինական պայմաններն ու ձեւերն։

Սոյն ձեռնարկն որպէս զի Թուրք լեզուի հմտութեան մէջ թերացող անձանց եւս նպաստաւոր լինի, գործին ամբողջ պարունակութեան հայատառ պատճէնն ալ դրուած է երես առ երես, որ միանգամայն արտասանութեան և ուղղութեան իսկ մեծապէս պիտի օգնէ. գին 12 դրշ. — Ընդ հուպ կը հրատարակի սոյն գործին փոխադրութիւնն (ձեռագիր գիրով) համառօտ և ընդարձակ։

3—6

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 18 հոկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

Ամիս Լոնտրայի վրայ (պանքայի)	110 1/2
» » » (վաճառականի)	110 1/8
» Բարիզ » (պանքայի)	22 87 1/
» » » (վաճառականի)	22 95

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Կանխիկ
Երէկ երեկոյ գոց. (Պիւռս. D. Արդ. կ.)		15 16
Պօրսային գոցուելէն վերջ	»	15 16
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելուն	»	15 14
Բարձրագոյն գին		15 14
Նուազագոյն »		15 12
Կէս օրին		15 15

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ		32 28
Այս առաւօտ		32 38
Կէս օր		32 28
Փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա. Սերի	22 30
» 1860) » 1863) » 1872)	B.	14 10
» 1865) 1869) 1873)	C. »	15 14

ՈՒՆԻՖԻԷ Եգիպտական

Երէկ իրիկուան գոցուելուն	84 30
Այս առաւօտ բացուելուն Գ. կ.	85
Կէս օրին	85

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Գ. կ. Անգլ. Լ.	3 12
Քրէտի Ժէնէրալ	Գ. կ. Օսմ. »	5 23
Պանք տը Գօնստ.	» »	4 35
Լօմ. Շանժ է վալէօր	» »	3 15
Տրամվէյ	» »	282 1/2
Ռումելիի երկաթուղի	Ֆր.	34
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	72

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 փրանքնոց	»	87 32
Անգլիական ոսկի	»	110 15
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 12
Մէճիտիյէ	»	51 15
Ռուսական թղթադրամ	»	9 48
» արծաթ	»	88 25
Ֆիօրին	»	8 32
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 2
Վէշլիք	»	102 30
Հիւզլիք	»	102 10
Բէթ մէք	»	98
Թամ մէք	»	15 30

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 29 հոկտեմբեր, ժամ 5 վայր. 15 երեկ.

Անգլ. քօնսօլիտէ	101 1/16
Թուրք. » Սերի Դ. բացուելուն	13 13/16
» » » գոցուելուն	13 7/8
» » » Ա.	22 3/4
» » » Բ.	14 1/4
» » » Գ.	13 7/8
Օթոման 1871	72
Փոխառութիւն 1877	84 1/2
Պանք Օթոման	10 1/8
Իսպանական փոխառ. 1873	98
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիէ)	77
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	95 5/8
Դայրէ Սանիէ	73
Ռումանիա (փոխառ. Բօշիլա)	96 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 0/0	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 536

Վիեննա, 29 հոկտեմբեր, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 40
Օսմանեան երկաթուղի	16 50

Բարիզ, 29 հոկտեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 երեկ.

Փրանսական Րանթ 4 1/2 0/0	110 60
» » 3 0/0	82 72 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սերի Դ. բացուելուն	14 10
» » » գոցուելուն	14 15
» » Սերի Բ.	14 20
» » Գ.	14
Օսմանեան երկաթուղի	34 25
» Րէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթոման	508 75
Գրէտի Լիօնէ	578 75
» Ֆօնսիէ	1415
Բաժնետոմս Լիոնի	1263 75
Սուէզի ջրանցք	2093 75
Ռուսական 5 0/0 1877ի	101 1/2
Իտալական Րանթ	101 25
Եգիպտական միացեալ	391 25
Սպանիական (արտաքին)	64 1/2
Բրէօրիթէ Թիւրք	353 75
0/0 Հելլենական	341 25
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 33

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 29 հոկտեմբեր, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Փրանսական Րանթ 4 1/2 0/0	— —
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սերի Դ	14 15
Եգիպտական	390

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ուսանողաց համար ԱՆԳԻՆ ՕԺԱՆԴԱԿ մ'է «[illegible]» գործը, ճոխ հաւաքածոյ Փր. ոճերու, առակաց, յատկաբանութեանց, Փր. լեզուի նրբութեանց բացատրութեամբ, բազմաթիւ օրինակներով և պատմական ծանօթութեամբք։ Ա. Տետրն հրատարակուած. գին 2 դրշ. կեդրոն Գավաֆեան գրատուն։ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ։ 4—6

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ
Ի ՊՕՂԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ
Զամգճըլար Եօգուշ, Սադր-Չէշմէի դէմ Թիւ 56

Սոյն գրատան մէջ, առայժմ 500 հատոր Եւրոպական խիստ հռչակաւոր վէպերու թարգմանութիւնք և ազգային նշանաւոր հեղինակութիւններէ զատ, մաս մ'ալ Ֆրանսերէն ընտիր վիպասանութիւնք դրուած են յարգոյ հասարակութեան տրամադրութեան ներքեւ, ամսական աննշան բաժանորդագրութեամբ մը։

Բաժանորդք կրնան արձանագրուիլ միայն յիշեալ գրատան մէջ, ուստից մանրամասն տեղեկութիւնք կրնան ստացուիլ։

Ամսական բաժանորդագինն է 5 դրշ.

Կանխաւ պէտք է վճարել իբրեւ աւանդ 20 ղրուշ։ 5—10

ՆՇԱՆ Պ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆ

Կը յայտարարէ որ Գրասենեակը փոխադրած է Մեծ Հալիլ բաշա խան, Թիւ 14, Ղալաթիա։ 5—15

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ժ. Տ. Շանէթթոյի դրամատունն ի Կալաթա, պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ նոյեմբեր 1ին տեղի պիտի ունենայ իտալական Կարմիր-Խաչի արժէթղթոց վիճակահանութիւնն, ընդ բարձր հովանաւորութեամբ Իտալիոյ Վեհ. Թագաւորին և Թագուհւոյն և երաշխաւորեալ իտալական կառավարութենէն։

616 թիւեր պիտի շահին։

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 500,000 փրանք կամ 22000 օսմանեան ոսկի։

Բուն արժէթուղթերը կը ծախուին ի գին 150 դրշ. ոսկեդրամ և արժէք ունին 202 վիճակահանութեանց համար որք 50 տարւոյ մէջ պիտի կատարուին՝ տարին 4 անգամ։ Անհերքելի ապահովութիւն մ'ունին և կը խաղցուին Եւրոպիոյ ամեն Պորսաներուն մէջ։ Դրամատունս յանձն կ'առնու ետ գնել իրեն ծախած և իւր կնիքը կրող արժէթուղթերն, ի գին 130 դրշ. ոսկեդրամի, նոյն իսկ քանի մը վիճակահանութիւններէ յետոյ։

Աւելորդ կը համարինք հասարակութեան խորհուրդ տալ գնել նոյն արժէթուղթերէն, որովհետեւ կարելի չէ լաւագոյն կերպիւ շահագործել իւր դրամը։ Արդարեւ, գնորդներ ոչ միայն կը վերստանան իրենց վճարած դրամը, հապա նաեւ առիթ կ'ունենան շահելու մեծ բաժին մը։ Նմանապէս մէն մի վիճակահանութեան համար Բաժմեներ կը ծախուին։ Ամբողջ շահուն իրաւունք ունեցող տոմսին գինն է 20 դրշ. և քառորդինը՝ դրշ։

Նոյեմբեր 1ին նմանապէս տեղի պիտի ունենայ հելլենական փոխառութեան արժէթղթոց վիճակահանութիւնն, երաշխաւորեալ Յունաստանի ազգային Պանքայէն։

Ինն թիւեր պիտի շահին։

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 70,000 փրանք։

Ամբողջ տոմսին գինն է 16 դրշ.

Քառորդ » » » 5 »

Դիմել առ Ժ. Տ. ՇԱՆԷԹԹՈՅ
Կալաթա Գօմիսիօն-խան, 18

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍՔԷՐԻ

Թէմիզլէնմիշ Օտէսա խալաստար, դըլէյի ճէտտի եւաղ տօղուզ ալթը պէշ եւաղ, պէհէր դըլէյի ճէտտի եւրմի ալթը ղուրուշ օթուզ բարա.

Գարահիսարքէարի պէյազ քէչէ, ատէտ պին պէշ եւաղ, պէհէր ատէտի եւրմի տէօրթ ղուրուշ.

Եէրլի խալի սիյահ քէչէ, ատէտ պին, պէհէր ատէտի օն պէշ ղուրուշ.

Գասա վէ Թէրմէնին պաշը Թարամպէշ քէնտիրինտէն եէրլի խալի հալաթ, դըլէյի ճէտտի եէտի պին, պէհէր դըլէյի ճէտտի ալթը ղուրուշ օն պէշ բարա.

Ֆէս ֆապրիգասի Հիւմայունը իլէ Սէրասքէրաթ անպարընա շուրութը մուգավելէյէ վէ իթթիխազ օլունան նիւմունէլէրինէ թէվֆիգըն միւպայէա օլունմագ իւզրէ մէվգըլի միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուգարրէր տէօրթ գալէմ էշեա ֆիյաթը մուգարրէրլէրի իլէ Թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի էվվէլ բուսինին եիրմինճի բազար իրթէսի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալէրի պիլ իճրա մէզգիւր կիւնտէ գարարը գաթիյէլէրի վիրիլէճէկինտէն, իթա իթմէկ թալիպ վէ եէրմի պիրինճի սալը կիւնիւ եւզտէ պէշ Թէնզիլինէ բաղլը պուլունմալարը մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

15 Թըշրինի էվվէլ 1886

3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարը իչին միւպայէասը մէվգըլի միւնագասայա գօնուլան իքի միլիօն իքի եւզ սէքսէն պին դըյէ ձէյթուն պիրինճինին իչպու Թըշրինի էվվէլ բուսինին եիրմի իքինճի չարշէնպա կիւնիւ պիլ միւնագասա գարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն վէ եիրմի իւչիւնճիւ բէնշէնպէ կիւնիւ տախի Թէգարրիւր իտէն ֆիյաթ իւզէրինտէն եւզտէ պէշ Թէնզիլէ գապուլ օլունաճաղընտան, իթայա Թալիպ օլանլարըն վէ շէրայիթի անլամագ իսթէյէնլէրին հէր կիւն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

15 Թըշրինի էվվէլ 1886

3—3

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Պօյաճը-գիւղ, 17 հոկտ.

Մխիթարական երեկոյթ. — Ուռուցիկ ոճ. — Տխրաբոյր բանաստեղծութիւններ. — Վերջին մահերը. — յՕտեսա. — Կրթական զոյգեր. — Նախկին ու այժմեան պատանիները. — Լեւ Տոլստոյի ազդեցութիւնը. — Ընկերական դասալիքներ. — Մեր մտատանջութիւնը.

Խոստովանինք անկեղծօրէն. Առաքինութեան լուսէ պսակով կը պճնազարդէին հայ գլուխները. Դաստիարակ թէ մատենագիր, պաշտօնեայ թէ երեսփոխան, կրօնաւոր թէ հրապարակախօս, իւրաքանչիւր հայ մի նոր լուսերեւոյթ է. Լուսերեւոյթ գթութեան, լուսերեւոյթ խոնարհութեան, լուսերեւոյթ ներողամտութեան. Այս խորհրդածութիւնները կ'ազդէր մեզ Ազգ. Ժողովոյ սեպտ 12ի նիստը.

Ո՛րքան անյիշաչար, ո՛րքան ներողամիտ էր Ազգ. Ժողովն այդ օրն յորում արձակեց մին իւր գեղեցկագոյն վճիռներէն — թերեւս գեղեցկագոյնը. — ՇՆՈՐՀ ըրաւ Պէկեան էֆէնտիի, և գիտենք թէ շնորհ ընելու իրաւունքը 'ի համարին թագաւորք իրենց թագի պատուականագոյն գոհարը.

Բռնկած էին ամէն սրտեր բարեգործութեան կայծով. Երեսփոխանք կը մրցէին միմեանց հետ զոհողութիւններ ընելու. եւ հրապարակային անձանց համար ոչինչ այնքան ծանր է որքան համոզումներու զոհողութիւնն. և սակայն մեր երեսփոխանք յանձն առին այդ զոհողութիւնը. Ամէնքն ալ կը փութային մատաղ ընել իրենց համոզումներն յոտս Նուրեան էֆէնտիի.

Առաքինութեան հոգետաւիղ այդ նուագահանդիսին մէջ աններաժիշտ ձայն մ'եւեթ կը լսուի. Պէկեան էֆէնտիի ձայնն է որ կը յայտարարէ թէ, ո՛չ շնորհաց կը կարօտի ո՛չ ներողամտութեան, և կը մերժէ խոնարհիլ ու բարիք մ'ընդունիլ.

Ազգ. Ժողովոյ և Պէկեան էֆէնտիի միջեւ այս անհամաձայնութիւնը, կարծես ներկայացումն էր Մոլիէռի մէկ կատակերգութեան. Գիւղացի ազնուական մը Պ. տը Բուրսոնեաք համնելով ի Բարիզ պանդոկին մէջ կը պաշարուի բազմաթիւ անձերէ. Բժիշկներ են որք ունենալով ի ձեռին գրեխներ, համոզուած թէ Պ. տը Բուրսոնեաք հիւանդ է, կ'ուզեն գրեխել զնա որպէս զի առողջանայ.

—Ա՛ռ այս գրեխ, ա՛ռ այս գրեխ, Պ. տը Բուրսոնեաք, կը գոչեն ամէնքը մէկ բերան.

Խեղճ Բուրսոնեաք շուարած է, «կորե՛ք, գացէ՛ք, հիւանդ չեմ» կը պոռայ. Կը ցատկէ, կը ցատկռտէ խեղճ մարդն որպէս զի ազատի. բայց բժիշկներն անդրդուելի են.

—Ո՛չ, ո՛չ, ա՛ռ այս գրեխ, ա՛ռ այս գրեխ, Պ. տը Բուրսոնեաք.

Այսպէս կը հալածեն մեր երեսփոխանք Պէկեան էֆէնտին.

—Ա՛ռ այս ներողութիւն, ա՛ռ այս ներողութիւն, Պէ՛կեա՛ն էֆէնտի, կը գոչեն միաբերան.

—Ի՛նչ կ'ըսէք, մարդիկ, կորսուեցէք, գացէ՛ք, ես յանցաւոր չեմ. Ներսէս Պատրիարք ինձ մեղայ ըսաւ, ծնրադիր ներում խնդրեց ինձմէ, գացէ՛ք հարցուցէք իրեն.

Բայց ի զո՛ւր, հարկն անողոքելի է.

—Ա՛ռ այս ներողութիւն, ա՛ռ այս ներողութիւն, Պէ՛կեան էֆէնտի.

Ի՛նչ գեղեցիկ կատակերգութիւն մը կ'ընէ այս նիւթէն «Բռնի ներեալը» վերնագրով.

Կատակերգութեան սքանչելի նիւթ են նաեւ մեր օրուան գրականութեան խուլ մը [illegible] արտադրութիւններն, որոց պատուական նմոյշները կը տեսնենք ամէն օր արձակ թէ ոտանաւոր.

Երկու ամիս առաջ երբ մէկտեղ կը գտնուէինք երեք չորս բարեկամներ, խօսակցելով ժամանակակից մեր գրականութեան վրայ, զարմանք կը յայտնէինք թէ ինչպէս մեր ամեն կարգի գրութիւնները, քաղաքական, վիպական, բանաստեղծական եայլն, տակաւին կը գրուին ուռուցիկ, օտար, անլուր ոճով մը, թէպէտեւ այդ «ճախրասլաց» ոճն այնքան հարուածներու ենթարկուի. Այս երեւոյթը կ'ուզէինք բացատրել. Մեր բարեկամներէն մին կ'ըսէր թէ ուռուցիկ ոճը կը նմանի ուռած քաուչուէ գնդակի մը. որքան զարնենք վրան այնքան աւելի յաղթանակաւ վեր կը ցատկէ. Կ'եզրակացնէր թէ պարապ յոգնութիւն է այդ օրինակ ոճով գրողներուն ետեւէն իյնալ.

Ուրիշ մը պատմական փաստերով կ'ուզէր հաստատել թէ բաւական ժամանակի համար պէտք չէ յուսանք որ պարզ, գեղեցիկ, բնական ոճն յաղթանակէ. «Երբ ազգի մը դաստիարակութեան հիմը կրօնքն եղած է, կ'ըսէր, պէտք է որ այդ ժողովուրդի գրական բոլոր արտադրութիւններն ուռուցիկ ըլլան. Քրիստոնէական հին մատենագրութիւնը թէ՛ հայ և թէ՛ օտարազգի միշտ փքոցուռոյց եղած է, որքան ալ սուրբ գաղափարներ պարունակէ. Եւ որովհետեւ դարերէ ի վեր մենք սնած ենք այդ մատենագրութեան ուղ և ծուծովն, հետեւաբար մեր գրական ոսկորներն ալ այդպէս հաստըցած են և զանոնք ծալել դիւրին գործ չէ.»

Երրորդ մը որ այս միջոցիս խորունկ մտածութեանց մէջ էր, սիկառը ծխելով եւ քաֆէն խմելով, ժպիտով մը ըսաւ.

—Միթէ անխե՛լք կը կարծէք ուռուցիկ մատենագրութեան ներկայացուցիչներն. Ես ընդհակառակն համոզուած եմ որ անոնք շատ գործնական գրողներ են. Ամեն գրող պէտք է որ լաւ ճանաչէ զինքը կարդացող հասարակութեան գրական ստամոքսն և ըստ այնմ դիւրամարսիկ կերակուր ջամբէ. Մեր ժամանակի գրողներուն մեծ մասը լաւ գիտէ, բնազդմամբ կամ մտածութեամբ, թէ կատարելապէս կը յաջողին եթէ իրենց մտատիպար ընտրեն միշտ Երջանկայիշատակ Առաքել վարդապետը, վասն զի գիտեն թէ ամեն հայ մօտէն թէ հեռուէն արենակից ազգական է այն հօտին որուն հովիւն ըլլալու բախտն ունէր մեր Առաքել վարդապետը.

—Առաքել վարդապե՞տ, ի՞նչ բան է, ո՞վ է, ո՞ւր է.

—Մարմնով հողին մէջն է, բայց էութեամբ ամէն հայու գլխին մէջ.

—Կատակը մէկդի, ըսինք, շնորհքով բան մը եթէ պիտի ըսես ըսէ.

—Ուրեմն չէք գիտեր Առաքել վարդապետը. չեմ զարմանար, ձեզմէ ոչ ոք ճշմարիտ գրագէտ է. երկու խօսքով ըսեմ, և կը պարզուի ուռուցիկ ոճի գաղտնիքը.

Պատրիարքարանի աւանդութիւնները կը պատմեն թէ ժամանակաւ գաւառներէն մին շատ խստապահանջ է եղեր առաջնորդներու մասին. Ամեն գնացող առաջնորդ երկու ամիս յետոյ ետ կը դառնայ եղեր. Ի զուր ժամանակին Պատրիարքն հոն կը խրկէ ամէնէն բանիբուն եկեղեցականներն, ամէնէն քաջ աստուածաբաններն, ամէնէն պերճախօս քարոզիչներն. Ոչ մի օգուտ. Խեղճ պատրիարքը շուարած է, կը հալի կը մաշի թէ ի՞նչ ընէ. Այն ատենները Պատրիարքարանի մէջ անկիւնն անգործ կը մըլի եղեր Առաքել վարդապետ մը. Հետաքրքիր ինչպէս ամէն անգործ մարդիկ, մեր վարդապետը կ'ընէ չըներ կ'իմանայ Պատրիարքի տխրութեան պատճառն, օր մը վեղարը կը գնէ և վեր առնելով Պատրիարքի սենեակին վարագոյրը, կը ներկայանայ Սրբազանին. Ծառայ եմ Սրբազան, ըսելով կը խնդրէ որ մտատանջութիւն պատճառող գաւառին առաջնորդութիւնը սրուի իրեն. Պատրիարքը պահ մը կը կարծէ թէ վարդապետին խելքին եկած է.—Կորի՛ր, կ'ըսէ, քեզի՞ մնացեր է այն տեղ առաջնորդութիւն ընել, ի՛նչ եպիսկոպոսներ ետ ճամբուեցան. Առաքել վարդապետ կ'աղաչէ, կը պաղատի, կը թախանձէ.—գիտենք թէ անհրաժեշտն յաջողելու միշտ դիւրութիւն ունին.— Պատրիարքը ձանձրացած «կորի՛ր գնա՛ այն տեղը» կ'ըսէ Առաքել վարդապետին.

Զ'երկնցնենք, Առաքել վարդապետն իսկ առօք փառօք կը մտնէ առաջնորդանիստ քաղաքը. Լուռ, մունջ, անժպիտ է. Կիրակին կը հասնի, փորձի օրն է. Նորընտիր առաջնորդը սեղանը կ'ելնէ, գաւազանը ձեռքը, և խոժոռ դէմքով, որոտընդոստ ձայնով կ'սկսի քարոզել. Ի՛նչ քարոզ, ի՛նչ քարոզ. Ամէն մէկ խօսքին վկայութիւններ սուրբ Գրքէն.

—Նայեցէ՛ք ի՛նչ կ'ըսէ Ղուկաս Աւետարանիչն 40,000րդ գլխոյն 100 հազարերորդ տունը,—Աբիսողոմ մարգարէն 60,000րդ երեսը, Սոկրատիանոս առաքեալն 200,000 համարը մտիկ ըրէք.

Այս ոճով քարոզը կը տեւէ մէկ ժամ և աւարտման պարագային ամէնքն իրարու կ'ըսեն.

—Իրաւ առաջնորդը սանկ կ'ըլլայ, վարդապետ ըսածդ ալ աս է, քարոզիչ ըսածդ ալ, աստուածաբան ըսածդ ալ. Նայէ մարդը ինչե՜ր կը խօսի. Առաջինները ելեր միջի Պօղոս առաքեալ, Դաւիթ մարգարէ կ'ըսէին, Ղուկաս Աւետարանիչն ալ շատ շատ 40 րդ գլուխը կ'երթային. Այս մարդը 40,000 ով, 200,000 ով կը խօսի. Ո՞ւր լսեր էինք Աբիսողոմ մարգարէ, Սոկրատիանոս առաքեալ.—Մենք սանկ աստուածաբան վարդապետէ չենք անցնիր.

Երկու ամիսը երեք ամիսը կը լրանայ. Պոլսոյ Պատրիարքը կը տեսնէ թէ Առաքել վարդապետն ոչ միայն Պոլիս չվերադառնար այլ նաեւ շնորհակալութեան գրեր կը հասնին և ժողովուրդը կը խնդրէ որ նա եպիսկոպոս ըլլայ. Խեղճ Պատրիարքն ապշած կը մնայ. եպիսկոպոսութեան վկայագիրը շատ կուտայ որպէս զի այս առթիւ Առաքել վարդապետ Պոլիսէն անցնի և ինքն ալ յաջողութեան գաղտնիքն իմանայ, և արդարեւ կ'իմանայ.

—Հիմա, աւելցուց մեր բարեկամը, մեր մեծ գրագէտներն օրինակ կ'առնուն Առաքել վարդապետէ. մանաւանդ թէ համոզուած են որ անոր մեթոտն սքանչելի է. Այդ մեծ համարուող գրագէտներէն մին անցեալները կը յայտարարէր թէ Բամառ-Բաթիլեան, իւր Մայր-Արաքսիով, արժէք չունի, [illegible].

Ալ աստ վրայ չկրցինք ծիծաղնիս զսպել և ելանք պտըտիլ—. Այն օրէն ի վեր աւելի ուշադրութեամբ կարդացի զանազան նոր հրատարակութիւններ և շատերուն մէջ գտայ Առաքել վարդապետի ներշնչումը.

Բայց բնական օրէնքներն ունին իրենց խոտորմունքներն, հետեւաբար մեր մատենագրութիւնն ալ դատապարտուած չէ միշտ միօրինակ արտադրութիւններ առաջ բերելու. մեր գրականութիւնը բոլորովին չէ վտարած պարզն ու բնականը, և կայ փոքրամասնութիւն մը որ կը կարծէ գրական խնջոյքի մը կոչնականը լինել երբ կարդայ հայերէն լեզուաւ սրտի անկեղծ տրփիւններ. Գեղեցիկ ճաշակ ունեցողներու համար այդպիսի մի խնջոյք է Պ. Կարապետ Գարագաշի մէկն մի հրատարակութիւնը. Տխրաբոյր են այն տաղերն որոց թարգմանութիւններովը Պ. Գարագաշ կը զարդարէ մեր նորածիլ գրականութիւնն. Արդարեւ մենք Հայ ազգին համար աւելի խնդալի ու ժպիտ պատճառող բանաստեղծութիւններ կը փափաքինք քան վիշտ ու արցունք ազդող, բայց ի՛նչ կրնանք ընել, ամէն մարդ իւր սրտին խորէն տխրութեան կարօտ կ'զգայ. այդ տխրաբաղձներուն համար են Պ. Գարագաշի թարգմանութիւններն որք պարզութեան մէջ շնորհալի են. Պ. Թարգմանիչն հրատարակեց վերջերս մի նոր պրակ այդ թարգմանութեանց. Սեւ ծաղիկներու պսակ մ'է զոր վշտահար զաւակը կը դնէ իւր մօր շիրմին վրայ.

Պ. Գարագաշ որքան լաւ կը թարգմանէ այնքան ալ լաւ կը գրէ, ուստի անոր պիտի զարմանան թէ ինչո՞ւ օտար պարտէզի մը ծաղիկներէն կը յօրինէ իւր փնջը.—Պատասխանը պարզ է. մօր մը, զաւկի մը, եղբօր մը, սրտի շատ մօտիկ սիրելւոյ մը դագաղին վրայ կը դողդողան ճշմարիտ վշտահարին ձեռքերը.

Շատ անգամ կը տեսնենք որ հազիւ գերեզման իջեցուած են սիրելւոյ մը դագաղը և աճա՛ զաւակն, հայրը կամ եղբայրը շուտ ձեռք կ'առնուն գրիչն ու կը գրեն արձակ կամ ոտանաւոր «գերեզմանական» տողեր. Մի բիչ դժուար է ըմբռնել թէ ինչպէս կարելի է, երբ դեռ տաք է սիրելւոյն մարմինը, նստիլ երկար բարակ գրութիւններ գրել, ածել, սրբագրել, բառեր փնտռել, նմանաձայն յանգեր որոնել, մանրիկներովը վանկեր համրել, չկշռելուն ուշադիր ըլլալ.

Բայց ի՛նչ կրնանք ընել, մարդուս ունայնասիրութեան ոգւոյն արտայայտութիւնները խիստ շատ անգամ դագաղներու շուրջն ի հանդէս կուգան. Տօտէ իւր վէպերէն միոյն մէջ կը ներկայացնէ դերասան մը որ երբ իւր մէկ հատիկ աղջկանը դագաղին ետեւէն կ'երթար, միջոց մը սեւ ձեռնոցեալ մատներէն մին աչքերուն կը տանի եւ ուշադիր կը նայի յետոյ տեսնելու համար թէ արցունք կա՞յ, որպէս զի ուրիշներն ալ վկայ լինին իւր վշտին. Կան մեր մէջ ալ ոչ սակաւ գրագէտներ, որք կը յիշեցնեն Ալֆոնս Տօտէի դերասանը. Այդ գրագէտներուն ամէնքն ալ ունին կրկնատումար մը որուն [illegible] ու [illegible] կ'անցնի իրենց կեանքի ամեն դիպուած և յետոյ կը փակուի շահով մը. Սիրելւոյ մը մահը լաւ ապրանք է. Ամէնքը կը գոչեն օր մը. «Ո՛հ, զգայուն գրագէտ, ի՛նչ հրաշակերտ մը արտադրեց վշտերուն». Եւ այդ սքանչացումը շուտ կը գոցէ սրտի վէրքերը.

Բայց ո՛րքան ուրիշ մահեր որք գրեթէ աննշմարելի կ'անցնին, և որոց համար սակայն մեր բանաստեղծները պարտականութիւն ունին թոյլ չտալ որ անմռունչ անցնին.

Անցեալ ուրբաթ թաղեցին երիտասարդ մը որոյ մահը պիտի պատճառէր անշուշտ ամբողջ Հայոց սուգ, եթէ օտար դաստիարակութիւն մը դուրս նետած չըլլար զնա ազգային գործունէութեան շրջանակէն.

Ընդունակ երիտասարդ մ'էր Ճանիկ Եազըճեան. Իւր նորավէպներն եւ բանաստեղծութիւնները, ֆրանսերէն հանդէսներու մէջ հրատարակուած, ցոյց կուտային թէ գեղեցիկ տաղանդ մը կը պատրաստուէր. Բայց գտա՞ւ օտարէն այն զօրութիւն ու խանդաղատանքն որում կը տենչայ ամեն բանաստեղծ. Միայն դժբաղդութիւններ ունեցաւ. Բանաստեղծական տաղանդ մը պահպանելու եւ ուռճացնելու համար պէտք է մեծնայ ազգային սիրոյ տաքուկ ջերմանոցին մէջ.

Օր մը շատ դառնութեամբ լեցուեցաւ Ճանիկ Եազըճեանի սիրտը. Ֆրանսական հանդէս մը, Պ....., կրնայ համարուիլ երիտասարդ բանաստեղծներու առաջին մարզարանը. Այդ հանդէսն հրատարակած էր Եազըճեանի ոտանաւորներն որք լաւ գրուած էին.

Պ.....ը կը հրաւիրէ նորածիլ բանաստեղծները պարբերական մրցումներու և յաղթական բանաստեղծին կուտայ բարոյական վարձատրութիւն. Այդ վարձատրութիւնն երկու է. Ո՛վ որ առաջին կը հանդիսանայ ի մրցման, նորա պատկերը կը փորագրուի Պ.....ի յաջորդ թուոյն մէջ. Ասկէ ի զատ առաջին հանդիսացողը կը համարուի Պ.....ի պատուոյ անդամ եւ իւր ո՛ և է բանաստեղծութիւն կը հրատարակուի Պ.....ի «Պատուոյ Անդամոց» բաժնոյն մէջ. Այդ հանդէսն երեք մասի կը բաժնուի. Առաջինն յատկացեալ է անոնց որք ո՛ և է մրցման չեն մասնակցիր. այդ աստիճաններէն անցնելով հասած են Պառնասի գագաթն. Երկրորդ մասն յատկացեալ է պատուոյ անդամոց, և երրորդ մասը մրցակիցներուն. Անոնք որ ի մրցման առաջին կը հանդիսանան, կը փառաւորուին պատուոյ անդամոց մասին մէջ, ուստից կարելի է բարձրանալ ի գագաթն. Երեք չորս տարի առաջ, Եազըճեան Պ.....ի մրցման մը կը խրկէ իւր մէկ բանաստեղծութիւնը. Մրցակիցները մօտ հարիւր եղած են, կարծեմ յիսուն և վեց. Ամէն քերթուածներն ալ կը կարդացուին գնահատող Յանձնաժողովէն, և գեղեցկագոյնն, հետեւաբար առաջինը կը համարուի Եազըճեանի բանաստեղծութիւնը. գրական վճռաժողովն այսպէս կուտայ իւր վճիռն. Եւ սակայն յաղթանակին ո՛չ պատկերը կը փորագրուի, և ո՛չ ալ պատուոյ տեղ կը շնորհուի նմա. Ինչո՞ւ. Անիրաւ լինելու համար պատրուակներ չեն պակսիր. Դառնապէս վիրաւորուած այլ եւս Եազըճեան չխրկեր ո՛ և է բանաստեղծութիւն առ Պ.....ի. — Սակայն զգա՞ց թէ փախչելով հայերէնի գգուանքէն օտարի սիրոյն հետամուտ եղողներն ամէնէն աւելի դառն վիշտ կ'ունենան. Չեմ կարծեր.

Ցաւեցանք ուրիշ երկու երիտասարդներու, գրեթէ պատանիներու համար ալ, ոչ միայն վասն զի աշխատասէր էին և ընդունակ այլ նաեւ վասն զի լաւ հայեր լինելու յոյսեր կուտային. Երկուքն ալ աշակերտ էին Ռոպերթ գոլէճի որ մասնաւոր կոչում ունի կարծես զօրացնելու աշակերտաց սրտերուն մէջ ազնական և հայրենասիրական ոգին. Մին այդ տարաբաղդիկ երիտասարդներէն, Փառնակ Մինասեան, այս տարի աւարտած էր իւր գոլէճական ընթացքն և վկայագիրն առած ուրախ զուարթ կը մտնէր գործօն կեանքի մէջ. Ազնիւ, արթուն, լաւ կրթուած երիտասարդ մ'էր և ջերմ կերպով հայութիւնը սիրող.

Միւսն, Երուանդ Բաբելեան, դեռ գոլէճի աշակերտ էր երբ անցեալ ամիս մեռաւ. Նա եւս յուսատու պատանի մ'էր, շատ աշխատող, մանաւանդ արեւելեան լեզուներու մէջ յոյժ յաջողակ. Բայց աւ ի՛նչ օգուտ.

Այսպիսի պատանիներու մահն անտարբեր չթողուր զմեզ. Լաւագոյն օրերու համար կը պատրաստուէին, և օր մը շատ կարօտ պիտի լինինք այսպիսիներու, որոց թիւը բազմացնելու դժբաղդաբար անընդունակ ենք.

Հեռուէն, Օտեսայէն, հասաւ նաեւ մահուան վշտաբեր լուր մը որ պէտք է ցաւցնէ ամէն հայու սիրտ. Ազգային զոհ մը կ'ըլլայ, և ժողովուրդ մը տխրելու պարտականութիւն ունի, վասն զի իւր ճակատագրին մի պատկերն է այն. Օտեսայէն սեպտ. 18ին սաստ բարեկամի մը գրուած նամակի մը կարդացի սա տողը, պարզ բայց սիրտ ծակող, սուր ինչպէս վիրաբուժական պինծէ գործի մը.

«Մենք այս տեղ ամսիս 9 ին թաղեցինք Հայկ Մատակեանն. Նրա կինը առ այժմ այս տեղ է, մինչեւ աքսորի ժամանակը, լրանալը.» Խե՛ղճ Մատակեան, մին էր Երեւանի մարտիրոսներէն և առաջին մեռնողն եղաւ.

Աքսորեա՛լ, քաղաքական յանցաւոր, տարօրինակ անլուր բառեր Հայ լսելեաց համար, մինչեւ նախատական համարիլ զայնս.

Անցեալ տարի, 85 մարտ 6ին երբ այս տարաբաղդները կը մեկնէին Երեւանէն, հետեւեալ տողերը կը գրէի Մատակեանի եւ իւր ընկերաց մասին.

«Եւ միթէ Պ. Հայկ Մատակեան ինքն ալ կրնա՞ր մտաբերել թէ օր մը դաւաճան պիտի նկատուի. Աղեքսանդրապոլցի այդ աշխոյժ երիտասարդին հետ բարեկամացայ երբ մայիսի 11 ին Էջմիածնէն Երեւան համնելով, կ'երթայի ներկայ լինելու Երեւանու հայոց պատրաստած սեղանին.

«Շատ երիտասարդ, թուխ, սեւ մեծ մօրուքի մը մէջ երեսները ծածկած, խօսել գիտցող փաստաբան մ'է որ իւր ուսումն համալսարանի մէջ ստացած է. ինք տէրութեան պաշտօնեայ էր, դատաստանական ճիւղի մէջ.

«Երբ կը խօսէինք Օր. Գայեանէ Յովհաննիսեանի հետ Պ. Մատակեանի մասին, ինձ կը հարցնէր թէ արդեօք իւր ապագայ ամուսինը երբ փաստաբան կարո՞ղ էր Պոլիս հաստատուիլ. Խորհուրդ տուի հրաժարիլ այս փափաքը, գիտնալով որ փաստաբան մը, լաւ հմուտ ռուսական օրինաց, կրնայ բաւական հանգիստ վիճակ ունենալ ի Պոլիս.

«Ամէն ոք ի Պոլիս անշուշտ գոհ պիտի լինէր այս տեղափոխութենէ, վասն զի Ազն. Օր. Գայեանէ Յովհաննիսեան, այժմ տիկին Մատակեան, պիտի գար առ մեզ Պ. Մատակեանի հետ. Օր. Գայեանէի անունը մին էր անոնցմէ զոր ի Պոլիս շատ անգամ լսելու բաղդաւորութիւնն ունեցած ենք. Օր. Գայեանէ կրթական դաստիարակութիւն կ'ընէ, Օր. Գայեանէ դպրոցի տեսուչ կը լինի, Օր. Գայեանէ մանկական պարտէզ կը հիմնէ. Երբ այս ամէնը կը կարդայինք, ո՞վ ի մէնջ կրնար մտաբերել թէ մի գեղեցիկ մանկամարդ աղջիկ որ կը պատկանի Թիֆլիզի ամէնէն կանոնաւոր ընտանիքներէն միոյն (դուստրը բժիշկ Պ. Յովհաննիսեանի եւ քոյր Պ. Արգար Յովհաննիսեանի), որ Եւրոպա կրթուած է եւ կը վայելէ կեանքի ամէն դիւրութիւններն, ինքզինք կրնայ նուիրել դաստիարակութեան պաշտօնին. Տեսուչ էր Երեւանու Գայիանեան վարժարանի եւ ունէր մանկական պարտէզ ուր ամէն գգուանաց, ամէն խնամոց առարկայ էին 4-5 տարեկան փոքրիկ մանկիկներ. Տիկին Գայեանէ պէտք էր սպասէ որ ինքն ալ հալածանաց ենթարկուի. Այդքան հոգածութիւն, այդքան խնամք դաստիարակութեան համար, չէին կարող մնալ անպատիժ.»

Կը պատժուին, քաղաքագիտական նկատողութեանց զոհ կ'երթան ո՛չ միայն դաստիարակներ և գործող համարուած ազնիւ երիտասարդներ, այլ նաեւ անչափահասներ որք ուսանելու եւ մտաւոր զարգացումնին ընդլայնելու հետամուտ են. Կովկաս համալսարան մը չունի և խեղճ կովկասցիները կը պարտաւորին երթալ ապրիլ Ռուսիոյ մահաբեր կլիմային ներքեւ, զրկուած մնալով ընտանեկան յարաբերութիւններէ, կեանքի դիւրութիւններէ. Անողոք հարկն ամէն տարի քանի՛ քանի խեղճ ուսանողներ գերեզման կ'իջեցնէ. Այն նամակն որ կը հաղորդէր Մատակեանի մահը, կ'ըսէր նաեւ.

«Ես էլ . . . ջան, հիւանդ եմ, շատ
«հազում եմ. ի հարկէ դեռ նշանաւոր կրծքացաւ չունեմ, բայց
«դարձեալ վտանգաւոր է. Իմ օրը հիւանդութեանս պատճառովը համարեա
«դժար է անցնում.» —Եւ այս խեղդուկ ձայներն ամէն օր կը լսուին. Երբ կարդացի այս նամակն յիշեցի զայն ստորագրողն. Եռանդոտ, աշխոյժ երիտասարդ մ'էր, հազին պատճառաւ Բեդրոսպուրկէն Թիֆլիզ եկած. Շատ տեսակցեցանք միասին. Զգալի էր անոր վրայ ռուս ուսանողութեան փրկարար ազդեցութիւնը. Կ'ուզէր Պոլիս գալ, անոր գիւղերն երթալ, աշխատիլ, ուսուցանել, ձրի, ճշմարիտ անձնազոհ մը լինել. ռուս երիտասարդներու նման, իրեն հետեւողներ պիտի ունենար. բայց ես չփափաքեցայ որ Պոլիս գայ և յուսախաբ մ'եւս աւելնայ. Ջանացի համոզել զինքն որ առժամանակ յետաձգէ իւր փափաքներու գործադրութիւնը.

Ռուսական գրականութեան, ուսանողութեան այդ հզօր ազդեցութիւնը Ռուսիոյ Հայոց վրայ կ'արժէ խորին ուսումնասիրութիւն. Կովկասու հայերէն այդ գրական ազդեցութիւնը պիտի տարածուի անշուշտ եւս մեր վրայ, ինչպէս բաւական նշաններ կը տեսնենք.

Տափասաններու, Սլէբներու դաւլին տխրութիւնը, մելամաղձութիւնը, կը ճարակի նաեւ ի Ռուսահայս, որք առանց այս տարափոխութեանն ալ ունին բաւական պատճառներ տխրելու, կեանքի, ապրելու մասին մռայլ գաղափարներ կռուան կը գտնեն ի Կովկաս և յԱյրարատ.

Մշակ շատ սեւ կը տեսնէ Ռուսաստանի Հայոց երիտասարդութեան կամ պատանեկութեան ներկայն. բարոյական ըմբոստութեան մը նշանները կ'երեւին.

«Մենք յիշում ենք, կ'ըսէ Պ. Արծրունի, որ 20-25 տարի առաջ, երբ այն սերունդը, որին մենք ենք պատկանում, պատանեկութեան մէջ էր, պատանիների շրջանում տիրում էր անսահման սէր դէպի ուսումը. Պատանիները համոզված էին որ նախ ուսումը հարկաւոր է նոյն իսկ ուսման համար, և երկրորդ որ առանց ուսման կեանքի մէջ չէ էլ կարելի առաջ գնալ. . . . Այժմեան պատանիները բոլորովին այլ են. Նրանք նախկին սերունդից կատարելապէս տարբեր գաղափարներ ունեն ուսման վրայ առհասարակ. Եւ մեր այժմեան պատանեկութիւնը ոչ թէ միայն բարձրագոյն ուսման վրայ է նայում որպէս մի աւելորդ բանի, չայլութեան, ժամանակը եւ մտաւոր ու բարոյական ոյժերը խլող ժամավաճառութեան վրայ, բայց նոյն իսկ միջնակարգ ուսումն էլ աւելորդ բան է համարում. — Մեր այժմեան պատանին ներկայացնում է իրան մի տեսակ ծերունի, որ արդէն ամէն բան փորձել, վայելել է կեանքի մէջ, որի համար կեանքը չունի արդէն ո՛ր և է հրապուրիչ դաղտնիքներ.»

Միթէ այս տողերուն մէջ չտե՞սնուիր ազօտ պատկեր մը Լեւ Տոլստոյի ազդեցութեան. Այժմ պատմաբաններ, հրապարակախօսներ ուշի ուշով կը հետամտեն այն մեծ փոփոխութեան զոր Լեւ Տոլստոյ կը ներմուծէ Ռուսիոյ կեանքի մէջ. Բազմաթիւ են ծնողքներ որք ոտնակոխ ընելով իրենց անցեալն, արհամարհել կ'ընեն, մէկդի կը դնեն կեանքի դիւրութիւնները, կը քաշեն կը հանեն իրենց զաւակները դպրոցներէ և կ'երթան գաւառներու խուլ անկիւններն ապրիլ հեռու աշխարհի աղմուկէ նոր Թեպայիտի մը մէջ.

Ռուսական այդ շարժումը կը նըշմարուի նաեւ ի Կովկաս. Ռուսիոյ ամէնէն ժողովրդական հրապարակախօսներէն մին, Ուսպէնսքի, այս ամառ ուղեւորութիւն մը ընելով ի Կովկաս և Սեւ ծովու ռուսական երկիրները, կը պատմէ թէ տարօրինակ հանդիպում մը ըրած է այդ «կէս վայրենի» գաւառներուն մէջ. Երբ Ուսպէնսքի շոգենաւով կ'իջնէր գետէ մը, զարմանալով կը տեսնէ թէ նաւուղիղն է երիտասարդ մը եւ դէմքն ու կերպարանքը ցոյց կուտային թէ այս երիտասարդը կրթութիւն և ուսում առած լինելու է. Պ. Ուսպէնսքի հարցաքննելով այդ տարօրինակ նաւուղիղը, կ'իմանայ թէ հետեւող մ'է Լեւ Տոլստոյի վարդապետութեանց, հետեւաբար ձգած է ուսում և ուսումնարան և ուզած է աշխատիլ և ապրիլ ձեռքի աշխատութեամբ. Եւ այդ պատանին հազիւ 17 տարեկան էր.

Կովկասէն ի մեզ կուգան այդ գաղափարներն. ո՞վ չյիշէր այն զօրաւոր ճակատամարտը զոր մղեց Պ. Գր. Նիկողոսեան «լուսոյ» դէմ. Զգենք լուսաշաւիղ տաճարներն և քիչ մ'ալ փայտէ մոմակներու հետամուտ ըլլանք, կը գոչէր. Եւ ահա՛ այսօր գաղափարակից կը գտնուին Մշակ, Նիկողոսեան և Նուրեան էֆէնտի.

Ժամանակն հասած է մտածելու, օրէցօր կը բազմանան ընկերական դասալիքներն որք կը կարօտին հայ Վալէսի մը իրենց ցաւերը մերկապարանոց ցոյց տալու համար.

Այդ ընկերական դասալիքներու մէկ տիպարը ներկայացնեմ. — Անցեալները Ղալաթիա ճամբուն վրայ բարեկամի մը հետ կը խօսակցէի, երբ Բալաքացիի դիմաց մէկը չեմ գիտեր ո՛ր անկիւնէն ելնելով մեզ մօտեցաւ կամ լաւ եւս յարձակեցաւ վրանիս. մի քանի քայլ ետ գացինք.

—[illegible] քօր, գոչեց.

Ձայնը ականջիս ծանօթ էր, բայց այդ բոպէին կարող չէի յիշել. Բալպրիացիս բոպիկ էր. Պատառած, կտոր կտոր եղած «գրեթէ» բանթալոն մ'ունէր. Վրան բան մը կար որ ժամանակաւ բաճկոնակ եղած լինելու էր, Վզէն դէպի կուրծքը կախուած էին երկու կեղտոտ սեւ լաթի կտորներ որք կը յիշեցնէին վաղեմի շալիկի մը փառքերը. Կուրծքին վրայ մազերու խոպոպիկներ կային որոց արտադրութիւնները ծաղկի փունջի բոլորածներէն մի քիչ տարբեր էին. Մազերը գլխուն բոլորտիքը դիզուած կանգնած էին. գլուխը ծածկուած էր [illegible] գլխարկով մը. Բայց աչքերը նշանաւոր էին. Ինձ այդպէս թուեցաւ թէ այդ աչքերն ալ տեսած եմ. Ցնցոտիներն ամփոփեց և երկու վայրկեան վերջ ձեռքս իրեն երկնցնելով ըսաւ.

—Ո . . ., դո՞ւ ես.

Երբ անունը լսեց, ապշած երեսս նայեցաւ խոժոռ խոժոռ, վայրկեան մը մտածեց և հարցական շեշտով մը անունս տուաւ.

Այո՛, նոյն ինքն էր, Վենետկոյ Ռափայէլեան վարժարանի աշակերտակից մը. 1868 թուականին օգոստոսի մէջ վերջին անգամ տեսած էի զինքն երբ աւարտած դպրոցական ընթացքը կը մեկնէր դպրոցէն. Մեզմէ վերին դասն էր. Իւր դասին լաւագոյն աշակերտներէն մին էր. Հայերէնի, ֆրանսերէնի, իտալերէնի լաւ ընտելացած, յատկապէս գերմաներէն ուսած էր.

Օժտուած էր սուր յիշողութեամբ. Պատմութեան, օրէնսգիտութեան և քաղաքական տնտեսութեան շատ աշխատած էր. Յետոյ ի հայրենիս—սերպիացի էր—կատարելագործած սերպիական լեզուն. Տասն և ութն տարի վերջը կը տեսնէինք զիրար, բայց ի՞նչ վիճակի մէջ էր. Եւ տակաւին այսօր նոյն վիճակին մէջ է. Զգիտեր ինչպէս ապրի. Բայց միթէ մինակ ի՞նքն է. Ո՛չ, օր մը տեղեկութիւն կը հարցնէի նորա դասընկերներէն միոյն մասին որ Տրապիզոն գացած էր.

—Փողոցները կէռաս կը վաճառէ, ըսին.

Կարծեմ թէ աւելորդ բան է երեք տարի Վենետիկ մնալ որպէս զի օր մը կէռաս ծախէ մարդ. Մեռած է այժմ. լաւ եղած է.

Բայց միթէ ասո՞նք են միայն ընկերական դասալիքները. Ամէն տարի հարիւրաւոր են այն աշակերտք որ դըպրոցներէն փողոց կը նետուին. «Արեւելք»ի հիմնարկութեան առաջին օրերն երբ պէտք կար թարգմանիչներու, ներկայացան մօտ հարիւր [illegible]. Ամէնն ալ «ուսումնաւարտ» զանազան դպրոցներէ, մանաւոր թէ թաղային. Ամէնն ալ շնորհքով պատանիներ էին, բայց ո՛չ մին—[illegible]—մէկ բան մը շնորհքով գիտէր. Քիչ մը ֆրանսերէն, տասը տողէն վեցն առանց սխալ կրնային հասկնալ, քիչ մը տաճկերէն, քիչ մը հայերէն. Ամէնն ալ ճամբուեցան. Եւ ասոնք բաւ չեն, հիմա՛ գաւառներէն ալ, գաւառներու գիւղերէն ալ կուգան «ուսումնաւարտներ». Իսկ մենք այդ միջոցին ի՞նչ կ'ընենք. Մեր ճիշդ պատկերը կարդացի անցեալ օր ֆրանսերէն զաւեշտական թերթի մը մէջ. Այդ թերթը կը ներկայացնէր ֆրանսացի ընտանիք մը, կինը եւ զաւակները ողորմելի վիճակի մէջ, խեղճ, աղքատ, անօթի, մորթերնուն մէջէն ոսկորնին կ'երեւի. Անօթի կը մարմրին, սենեակին մէջ կրակարան մը կայ, վրան դատարկ սան մը. այս միջոցին տղայոց հայրը ներս կը մտնէ եւ կ'իյնայ աթոռի մը վրայ, ինքն ալ անօթի, բայց հոգը չէ՛, ուրիշ մտատանջութիւն ունի, լրագիր մը կայ ձեռքը և մարդը չնայիր չորս կողմը, ձեռքը ճակտին կը զարնէ.

—Ա՛խ, ի՛նչ պիտի ըլլայ այս պուլկարական խնդիրն, ի՛նչ պիտի ըլլայ.

Մենք ալ ճիշդ այս վիճակին մէջն ենք. ուրիշ հոգ, ուրիշ մտածութիւն, ուրիշ [illegible] չունինք.

Ա՛խ, աս ի՛նչ բան էր եղաւ. Զարլը Տիլք անհաւատարիմ գտնուեցաւ, աս ի՞նչ բան է, սանկ մարդ մը քաղաքական ասպարէզէն հեռանա՛յ. Ահա մեր հոգը, ահա մեր մտատանջութիւնը.

ՀՐԱՉԵԱՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 1,718,462

ՆՕՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։*

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՑ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱՑ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆՔ

ՏՕՔԹՕՐ Տ. ՎԱՆ ՄՕՆՔՀՕՎԷՆԻ
ՋՕՐ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԻՔԷՆ — DVM — ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՆՇԱՆ

ԱՐԾԱԹԻ ԺԷԼԱԹԻՆՕ-ՊՐՕՄԻՒՐՕՎ

Կեդրոնատեղի. ԷՏՈՒԱՐ ՏԱՆՆ, *դեղավաճառ, Ընդհանուր գործակատար Թիւրքիոյ և Պուլկարիոյ համար, Հարաճճի խան, Պոլիս, Միսրր Չարշըսի մօտ.*

Նոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին լուսանկարչութեան ամէն պիտոյքները։

PAPIER FAYARD ET BLAYN

ՎԱԹՍՈՒՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ *կը հաստատէ անոր գերազանցութիւնը՝ բժշկելու համար [illegible], Վէրքերը, Ռըմաթիզմները, Հարբուխները, Կոկորդը և այլն։ Գինն է 1 ֆրանք. կը գտնուի ամէն Դեղավաճառաց քով։ Դիմել առ Բարիզ, Սէն-Մեռի փողոց, թիւ 30։*

CAISSE GENERALE D'EPARGNE ET DE CRÉDIT

Գնումն և վաճառումն ամէն տեսակ արժէթղթոց — ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՆՏՈՒԿ — *Գանձումն ամէն տեսակ կտրօններու*

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ

Կեդրոնատեղի 116, հրապարակ Լաֆայէթ, Բարիզ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,000,000 ՖՐԱՆԳ

Կանխիկ և «ապառիկ» վաճառումն Ֆրանսական բաժնեւոր պարտաթղթոց՝—Վիլ տը Բարի 3 % փոխառութիւն 1868 ի, 69 ի, 71 ի, 75 ի, 76 ի (4 %), Գրետի Ֆօնսիէ տը Ֆրանս 1853 (3 %) Գոմինալ 1860, 79, 80, Ֆօնսիէր 1877, 79, Պանք Իբօթեգեռ 1880, Վիլ տը Լիոն 1880, Լիլ 1860, Ամիէն 1881, 1/4 Վիլ տը Բարի 1871, 1/3 Գոմինալ 1860, 1/10 Ֆօնսիէր 1883 ևն. ևն. Վիճակահանութիւնք տարի կ'ունենան ամէն ամիս և գլխաւոր բաժիններն են 5,000, 10,000, 25,000, 30,000, 40,000, 50,000, 100,000 և 200,000 ֆրանք։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՆՏՈՒԿՆ *կը վաճառէ այս ամէն արժէթղթերն ի փոխարէն ամսական 5, 10 և 20 ֆրանքի։ Գնողն «անմիջապէս կ'ստանայ իւր պարտաթղթոց թիւերն» և իրաւունք կ'ունենայ, թէ՛ վիճակահանութեանց և թէ՛ տոկոսի կտրոններուն, «իբր թէ ամբողջովին վճարած ըլլար գումարը»։ Ամսական ասացագրերը կը ներկայացուին գնողաց ցոյց տուած բնակարանը։*

Ստորագրելու համար, դիմել առ ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ՆԱՍԻ էֆ., *ընդհանուր ներկայացուցիչ բովանդակ Թուրքիոյ համար. Գրասենեակ թիւ 4, Պաղչէ-Գաբու, Կ. Պոլիս։*

Գործակալութեանց և ստորագրութեանց խնդիրք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներէ՛ ղրկուելու են նմանապէս առ Ա. Նասի էֆէնտի։

Գործակատարք
Պ. Յ. Գ. Քէչէճեան, Քօնիա
Պ. Ա. Քէրէսթէճեան, Այտընլը-Գործակատար
Պ. Յովսէփ Պ. Գալէմեան, ի Պրուսա
Պ. Միհրան Մարգարեան, ի Վան և շրջակայքը
Պ. Ն. Կոտէջեան, ի Սելանիկ
Պ. Նուպար Ալճեան, ի Դամասկոս Սուրիոյ համար
Պ. Յովհաննէս Նահապետեան, ի Կեսարիա

ՍԻԿԱՐԷԹԻ
ՃՇՄԱՐԻՏ
ԹՈՒՂԹԵՐԸ
Պարտին գործած, միմիայն

JOB

կամ բնաւ չծխել
ԺԱՆ ՊԱՐՏՈՒ
Ստորագրութիւն
Jn Bardou
այս նշանավ միայն կը շինէ

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹ

ԿԱՆՍՄԱՁՈՒԾ (FER BRAVAIS) ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵԱՆ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ՝ *երկաթախառն բաղադրութեանց ամենազօրաւորն է. օրը մի քանի կաթիլով, քիչ ժամանակի մէջ առողջութիւնն կը վերահաստատուի։*

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹԻՆ *գործածութիւնն ոչ ջղաձգութիւն, ոչ ստամոքսի յոգնութիւն, ոչ թանչք և ոչ պնդութիւն կը պատճառէ։*

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ *ինքնին համ ու հոտ չունի և չտար ալ ոչ գինիին, ոչ ջրոյն և ոչ որ և է ըմպելեաց՝ որոց մէջ խառնուելով կը գործածուի։*

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ՝ *երկաթախառն բաղադրութեանց ամենէն աժանն է, որովհետեւ ամբողջ սրուակ մը մէկ ամսէն վեց շաբաթ կը տեւ է. ուրեմն այս դեղին գործածութիւնն՝ օրը մի քանի փարայի կու գայ։*

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ *ակռաները չսեւցներ։*

Ամէն սրուակի հետ յայտարարութիւն մը կը գտնուի, որ մանրամասն կը նկարագրէ այս պատուական ջրալոյծ երկաթին գործածման եղանակներն։

Պ. Պրավէ իւր հնարած երկաթաջրոյն զօրութիւնն կրնայ երաշխաւորել, երբ սրուակաց վերայ գտնուի իւր սպեղանի ստորագրութիւնն կարմիր թանաքով։ Մեծ և փոքր սրուակներով կը ծախուի։

Վաճառատեղին է 'ի Փարիզ, BOUTRON & Cᵉ, Rue St-Lazare, 40 & 42.

Կեդրոնատեղիքն են ի Կ. Պոլիս Բիւզիւքեան եղբարք, Գասապեան, Վէնսան Տաննի, և այլ մի քանի դեղարանք։

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի Կալաթա Կլավանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻԷՏԼԻՆԿԷՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծիքէն։

ՏԱՍՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ

Սենեկաց եւ զգեստուց համար
Ա. ՄԻՂԱՊՕՎԻՉ
Ի Սպալէթօ (Դալմաթիա)

Կեդրոնատեղի ի Կալաթա, Մում-Հանէ Լոյտ խան, 2։

ԴԵՂԱՐԱՆ ՆՈՐՄԱԼ

Հ. ԷՄԻՐԶԷԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԱՀՄՈՒՏԻ ԹԻՒՐՊԷԻ ԴԷՄ

Կը ծանուցուի արգոյ հասարակութեան թէ սոյն դեղարանն, որ արդէն ծանօթ է երկու տարիէ ի վեր և դիմողներն չափազանց գոհ մնացած են, առաւել գոհացուցիչ դիրքի մէջ է այսօր ամէն նկատմամբ։

Տօքթօր Նազարէթեան իւր ուսումն Գաղղիոյ մէջ աւարտելէ և երկար տարիներ հիւանդանոցաց մէջ աշխատելէ յետոյ Պոլիս վերադարձած ըլլալով, սոյն դեղարանին մէջ ամէն երկուշաբթի և հինգշաբթի ժամը 3—8 հիւանդ պիտի ընդունի. շաբաթ օրերը ձրիաբար պիտի ընդունի կարօտներն։

Աւելորդ կը համարինք Տօքթօրի արժանեաց մասին գովեստ շռայլել. Իւր երկարամեայ փորձառութիւնքն կրնան վստահացնել հասարակութիւնը։

Ատամնաբոյժ Տօքթօր Ժօզէֆ Նալթաս եւ ամէն օր մինչեւ կէսօր ակռայի վերաբերեալ հիւանդութիւններ պիտի դարմանէ։

Ց. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Ի ՓԱՅՓԸՉ ՀԱՌԻՋ
ՖԻՆ ԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Սոյն կազմատան մէջ կան Եւրոպական նորընտիր և կատարելագործեալ մեքենաներ, որոնցմով կը կազմուին և կը յօրինուին
ԶԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐՈՎ.
ԳԻՐՔԵՐ *գեղեցիկ և հաստատուն*
ՏՈՒՄԱՐՆԵՐ, *վաճառականական ևն*
ԱՅՑԵՏՈՄՍԵՐ, *խիստ մաքուր և ընտիր։*

Յաճախորդաց դիւրութեան համար կազմատունը ունի իրեն կցորդ վաճառատուն մը թիւ 27 Ֆինճանճըլար-Եօգուշը, ուր կ'ընդունուին յանձնարարութիւնք և ուր կը վաճառուին նաև գրագրական ամէն տեսակ պիտոյք, ինչպէս թուղթ, գրիչ, տումարք, պայուսակ, գրապանակ ևն ևն։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվըրփուլէ և Միջերկրականի միջև բանող
շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քառնաք	4200	Սֆինքս	3000
Ֆէրօս	4000	Օզայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նեբթիս	3000
Սեսօստրիս	3250	Բերա	3000
Թիպս	3250	Լոթըս	800
Մոքաթամ	3250	Օլինտա	800
Մարիօթիս	3250	Սեթի	700

Դիմել առ Ժ. Թ. ՌԻԹՈՒԼ և ԸՆԿ.
Ռիթուլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ
515 31, *Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրփուլ*

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրփուլի և Պոլսոյ միջև.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2500	Ֆայոնեան	3700
Ալպանիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլիան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթենեան	2500	Իպերիան	5500
Արմէնիան	3700	Իլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իսդրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայբրեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրբոյ	700	Օբորթօ	700
Էճիբշըն	3700	Բէրսիան	3800
Ֆլավիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալէրնիան	3700	Վիրճինիան	6800

Այցոփեան շոգենաւը, Նաւապետ Քրիսթիան, Լիվըրփուլէն աստ կ'սպասուի Նոյեմբերի 4 ին։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Բիւյիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրփուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաճման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ռեկիօլ և ընկ.
512

ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվըրփուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջև
կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պէքս
Էքպաթանա	2,500	Ջոնզըն
Արքատիա	2,500	Գրուիքշանք
Լաքոնիա	2,500	Ռոպէրց
Մաքեդոնիա	3,500	Մարշ
Ռումելիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
513 *Գործակալք*

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք ութը օրն անգամ մը կը բանին Լիվըրփուլէ և Միջերկրականի միջև.

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եօրքի, Պօսդընի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամէն կողմերուն համար, նմանապէս Հավրի, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկովի, Մանչէսդրի, Պրատֆորտի ևն ևն համար։

Ուղեւորաց համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամէն շոգենաւու մէջ կայ կին սպասաւոր մը։ Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Պէթրօյ շոգենաւը, Նաւապետ Ճոնզ, աստ հասաւ և Նոյեմբեր 3 ին Զմիւռնիոյ ճամբով Լիվըրփուլ պիտի ուղեւորի։

Գործակալատուն ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ
թիւ 1 Բիւյիւք Հալի
511 *փաշա խան Ղալաթա*

ՌՈՒՍԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՖԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բօքէի միջև կանոնաւորապէս բանող

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղիքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈԹԻ ԲԸՊԱԻԼ
Թիւ 17-18 Բիւյիւք Միլլէթ
514 *Մումհանէ փողոց, թիւ 14*

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՑ
Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէօնարտօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնգօ	4,300
Արգօ	1,300	Մարտէլօ	2,500
Պալիանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պոլօնիօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբօ	2,500	Օթրանտօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օսթօ	2,000
Գատօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բասուէր	1,700
Տօրինօ	1,800	Քինքօ	2,800
Էրուէօ	2,600	Ըիալթօ	4,400
Տրանգօ	2.600	Ըինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Ըօլլօ	3,000
Ֆլորօ	1,700	Ըօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Ըօմէօ	3.500
Կալիլէօ	5,500	Սալէռնօ	4,000
Կիտանօ	2,200	Սաբֆօ	2,000
Կոզզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտտօ	2,200	Սորէնտօ	4,300
Համկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկըր	1,300
Հիւմպըր	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիպօ	2,300	Քուանտօ	3,600
Քէլլօ	2,000	Եէտօ	1600
Քոնիօ	2,200	Զէնօ	3,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	41,0

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԵՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Թիւ 17-18, Բիւյիւք Միլլէթ
514 *խան Ղալաթիա*

Արտօնատէր Օ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՊՈՒՏԱՓԷՍԹԻ
ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստ	10,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Էօժէն Բարաբօ
» Ընդհ. գործակալ. Մ. Նազարէթ Եազըճեան

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անուանի ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարինք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իբր նախախնամական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր որբեւի կնոջ և զաւակներուն աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար. ուստի արգոյ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր առաւելութիւններուն որ մէն մի տարի Պեշտաքէսթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կ'ունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։

Ամէն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Օրինակ.—30 *տարու անձ մը տարին մի անգամ* 4 ½ *ոսկի տալով* 200 *անգլիական ոսկիի ապագայ մը պատրաստած կըլլայ իւր ընտանեաց ևն. ևն։*

Փափաքողք ազատ են ընկերութեանս պատուաւորութեան և հաստատութեան մասին տեղեկութիւն ստանալ Եւրոպայի մեծ դրամատուններէն։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ՔԻՆԱՅՈՎ
ՄՍԻ ՀԻՒԹ
ՖՈՍՖԱԹ ՏԸ ՇՕ

Ամենազօրաւոր կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, ծերերը, կանայք, տկարակազմ տղայներն և ամէն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Մկանանց և Ջղային ու Ոսկրային դրութեանց կազմութեան և զարգացման յայտ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ *ամենէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամէն ցաւերու, փորհարութեան, Հիւծման, երկար ապաքինմանց, եւայլն. ի մի բան, Թուլութեան, Վատութեան, Ջղային ուժհատութեան ամէն վիճակներուն որոց շատեր չարաչար կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։*

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. ՎԻԱԼ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մթերանոցն Ալեքսանտրի դեղարան Տէլլա-Սուտա, Մեծ փողոց 169։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1886 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 31

Վոսփորէն Էջնող շոգենաւեր

1 — Ենիմ. Մեզ. Պէօյիւք. Թար. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պեշ.
1 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիք.
1 — Վանիք. Չէնկել. Պէյլէր. Գուզգ. Գապաթ.
1 — Պէյգ. Բաշլա. Բ. Բ. Մահ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկել. Պէյլ. Գուզգ.
1 45 Գավագներ Մեզարպ. Պէօյիւք. Թար. Պէյգ. Բաշլա. Գանլը. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի. Չէնկելք. Պէյլէր. Գուզգ. Պեշիքթաշ
2 — Ենիմ. Մեզ. Պէօյ. Թար. Ենիք. Ստենիա Պօյաճ. Ռ. Հիս. Պեպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պեշ.
3 — Ենիմ. Մեզ. Պէօյիւք. Թարապիա Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուր. Օրթ. Պեշիք.
3 15 Պէօյ. Թար. Պէյգ. Բաշլա. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Իւսկ.
4 30 Ենիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Ենիք. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիք.
4 45 Պէօյ. Թար. Պէյգ. Բաշլա. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Իւսկ.
5 45 Ենիմ. Մեզ. Պէօյիւք. Թար. Ենիք. Ստէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուր. Օրթ. Պեշիք.
6 30 Ենիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշլա. Ենիք. Միրկ. Գանլըճ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Չէնկել. Պէյլ. Օրթ. Գուզգ. Պեշիք. Իւսկ.
7 45 Ա. Գավ. Ենիմ. Մեզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապ. Ենիք. Ստէն. Միրկ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պեշիք.
8 45 Պէօյ. Թար. Պէյգօզ Բաշլա. Բ. Բ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Իւսկ.
9 — Ենիմ. Մեզ. Պէօյ. Թար. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պեշիք.
9 45 Ենիմ. Մեզ. Պէօյ. Թար. Ենիք. Ստենիա Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պեշիք.
10 30 Մեզարպուրնու Պէօյ. Թար. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պեպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պեշիք.
10 45 Մեզ. Պէօյ. Թար. Պէյգ. Բաշ. Բ. Բ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Իւսկ.

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւեր

2 — Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ստէն. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Ենիմ.
2 15 Գապաթ. Իւսկ. Պեշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկելք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Բաշլա. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Ենիմ.
3 — Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Ենիմ.
3 — Իւսկ. Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկել. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բ. Բ. Մահ. Բաշլա. Պէյգ. Պէօյ. Մեզ.
4 15 Պեշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէօյիւք. Մեզ. Ենիմահալլէ.
5 15 Գապ. Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Պէյգ. Թարապ. Պէօյ. Մեզարպ. Ենիմ. Ռ. և Ա. Գավագ.
6 15 Պեշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէօյ. Մեզ. Ենիմ.
6 45 Իւսկ. Պեշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկել. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսր. Գանլը. Միրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք.
8 15 Պեշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենի. Թար. Պէօյ Մեզ. Ենիմ.
9 — Պեշիք. Օրթաք. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզ.
10 — Գապ. Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկելք. Վանիքէօ Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բ. Բ. Մահ. Բաշլա. Պէյգ. Թարապ. Մեզ. Ռ. և Ա. Գավագ.
10 15 Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ստէն. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Ենիմ.
11 — Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Ենիմ.
11 — Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկել. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաշլա. Պէյգ.
11 30 Պեշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկել. Վանիք.
12 — Պեշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.